

Brüssel, 5. detsember 2023
(OR. en)

16394/23

Institutsioonidevaheline
dokument:
2023/0046(COD)

TELECOM 370
COMPET 1231
MI 1089
CODEC 2406

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Kuupäev:	5. detsember 2023
Saaja:	Delegatsioonid
Eelmise dok nr:	15664/23
Komisjoni dok nr:	6845/23
Teema:	Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb meetmeid, millega vähendada elektroonilise side gigabitivõrkude kasutuselevõtu kulusid, ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2014/61/EL (gigabititaristu määrus) – Üldine lähenemisviis (5. detsember 2023)

Delegatsioonidele esitatakse lisas eespool nimetatud ettepanekut käsitlev üldine lähenemisviis, mille nõukogu (transport, telekommunikatsioon ja energeetika) kiitis heaks oma 3991. istungil 5. detsembril 2023.

Üldine lähenemisviis määrab kindlaks nõukogu esialgse seisukoha selle ettepaneku suhtes ning selle alusel valmistatakse ette Euroopa Parlamendiga peetavaid läbirääkimisi.

2023/0046 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

mis käsitleb meetmeid, millega vähendada elektroonilise side gigabitivõrkude kasutuselevõtu kulusid, ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2014/61/EL (gigabititaristu määrus)

EMPs kohaldatav tekst

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust²,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Digimajandus on viimase aastakümne jooksul siseturgu põhjalikult muutnud. Liidu eesmärk on arendada välja digimajandus, mis pakuks kõigile ja kõikjal Euroopas kättesaadava kvaliteetse ja turvalise ühenduvuse abil kestlikke majanduslikke ja sotsiaalseid hüvesid. Väga suure läbilaskevõimega võrkudel põhinev kvaliteetne digitaristu toetab peaaegu kõiki nüüdisaegse ja innovatiivse majanduse sektoreid. See on strateegiliselt oluline nii sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse kui ka liidu üldise konkurentsivõime ja digitaalse juhtpositsiooni jaoks. Seetõttu peaks inimestel, aga ka era- ja avalikul sektoril olema võimalus osaleda digimajanduses.

¹ ELT C , , lk

² ELT C , , lk

- (2) COVID-19 pandeemia ajal muutus tehnoloogia kiire areng, lairibaliikluse eksponentsiaalne kasv ja suurenev nõudlus kõrgtehnoloogilise väga suure läbilaskevõimega ühenduvuse järele veelgi intensiivsemaks. Selle tulemusena on 2010. aastal digitaalarengu tegevuskavas³ seatud eesmärgid suuresti saavutatud, kuid samal ajal on need ka aegunud. Nende kodumajapidamiste osakaal, kellel on juurdepääs 30 Mbit/s internetile, kasvas 2013. aasta 58,1 %-lt 2022. aastaks 90 %-ni. Ainult 30 Mbit/s kättesaadavus ei ole tulevikuks piisav ega ole kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2018/1972⁴ sätestatud uute eesmärkidega tagada ühenduvus ja väga suure läbilaskevõimega võrkude laialdane kättesaadavus. Seepärast pani EL Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuses (EL) 2022/2481⁵ aastaks 2030 paika ajakohastatud eesmärgid, mis vastavad paremini tulevastele eeldatavatele ühenduvusvajadustele, mille kohaselt peaksid kõik Euroopa majapidamised olema kaetud gigabitivõrguga ning kõik asustatud alad 5G-võrguga.
- (3) Nende eesmärkide saavutamiseks on vaja poliitikameetmeid, mis kiirendaksid väga suure läbilaskevõimega püsi- ja traadita võrkude kasutuselevõttu kõikjal liidus ja vähendaksid selle kulusid, seda nii korraliku planeerimise, koordineerimise kui ka halduskoormuse vähendamise mõttes.
- (4) *välja jäetud*
- (5) Direktiivis (EL) 2018/1972 määratletud väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtuks kogu liidus on vaja suuri investeeringuid, millest märkimisväärse osa moodustavad tsiviilehitustööde kulud. Füüsilise taristu ühine kasutamine piiraks vajadust kulukate tsiviilehitustööde järele ja muudaks kõrgtehnoloogilise lairibaühenduse kasutuselevõtu tõhusamaks.
- (6) Suurt osa väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtu kuludest võib seostada võrkude rajamise protsessi ebatõhususega, mis on seotud järgmisega: i) olemasoleva passiivse taristu (nt kaablikanalid, juhtmed, juurdepääsuluugid, kaablikapid, postid, mastid, antenniseadeldised, tornid ja muud tugikonstruktsioonid) kasutamine; ii) ehitustööde koordineerimisega seotud kitsaskohad; iii) koormavad haldusmenetlused lubade andmiseks ning iv) kitsaskohad võrkude hoonesiseses kasutuselevõtus, mis tekitavad suuri rahalisi takistusi, eeskätt maapiirkondades.

³ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele, 19.5.2010, COM(2010) 245.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1972, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik (ELT L 321, 17.12.2018, lk 36).

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta otsus (EL) 2022/2481, millega luuakse digikümneni poliitikaprogramm 2030 (ELT L 323, 19.12.2022, lk 4).

- (7) Lairibaside kasutuselevõtu kulude vähendamise vajadusele reageerides vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/61/EL⁶ sisaldas meetmeid taristu ühiskasutuse, ehitustööde koordineerimise ja halduskoormuse vähendamise küsimustes. Et veelgi hõlbustada väga suure läbilaskevõimega võrkude, kaasa arvatud valguskaabli- ja 5G-võrkude rajamist, esitas Euroopa Ülemkogu oma 9. juuni 2020. aasta järeldustes Euroopa digituleviku kujundamise kohta üleskutse täiendavate meetmete paketi kohta, mis toetaks võrkude kasutuselevõtu praeguseid ja tekkivaid vajadusi, mille hulgas kutsuti üles ka vaatama läbi direktiivi 2014/61/EL.
- (8) Direktiivis 2014/61/EL sätestatud meetmed aitasid vähendada kiire elektroonilise side võrkude kasutuselevõtu kulusid. Neid meetmeid tuleks siiski tugevdada, et kulusid veelgi vähendada ja võrgu kasutuselevõttu kiiremaks muuta.
- (9) Meetmed, mille eesmärk on muuta olemasoleva avalik-õigusliku ja eraõigusliku taristu kasutamine tõhusamaks ning vähendada uute tsiviilehitustööde kulusid ja takistusi, peaks tublisti toetama väga suure läbilaskevõimega võrkude kiiret ja laialdast kasutuselevõttu. Nende meetmetega tuleks säilitada toimiv konkurents, kahjustamata sealjuures olemasoleva taristu ohutust, turvalisust ja sujuvat toimimist.
- (10) Mõned liikmesriigid on võtnud vastu meetmeid lairibaühenduse kasutuselevõtu kulude vähendamiseks, mis on direktiivis 2014/61/EL sätestatust ulatuslikumad. Sellised meetmed on eri liikmesriikides siiski veel väga erinevad ning nendega on saavutatud liidu eri paigus erinevaid tulemusi. Mõningate selliste meetmete ulatuslikum kasutuselevõtmine kogu liidus ja uute tugevamate meetmete võtmine võiks digitaalse ühtse turu paremale toimimisele oluliselt kaasa aidata. Lisaks takistavad regulatiivsete nõuete erinevused ja liidu õigusnormide ebajärjekindel rakendamine mõnikord kommunaalteenustajate koostööd. Erinevused võivad tekitada ka turule sisenemise tõkkeid uute ettevõtjate jaoks, kes pakuvad või kellel on õigus pakkuda üldkasutatavaid elektroonilise side võrke või nendega seotud vahendeid, nagu on määratletud direktiivis (EL) 2018/1972 („operaatorid“). Samuti võivad sellised erinevused välistada uusi äriühinguid ning takistada väga suure läbilaskevõimega võrkude füüsilise taristu kasutamist ja kasutuselevõttu toetava siseturu arengut. Pealegi ei kata meetmed, millest on teatatud riikide tegevuskavades ja rakendamisaruannetes, mille liikmesriigid on vastu võtnud vastavalt komisjoni soovitusel (EL) 2020/1307,⁷ kõiki direktiivi 2014/61/EL valdkondi ega käsitle kõiki küsimusi järjepidevalt ja täielikult. Olukord on selline hoolimata sellest, et sidusa ja märkimisväärne mõju saavutamiseks on äärmiselt tähtis võtta meetmeid kogu kasutuselevõtu protsessi ulatuses ja kõigis sektorites.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/61/EL kiire elektroonilise side võrkude kasutuselevõtukulude vähendamise meetmete kohta (ELT L 155, 23.5.2014, lk 1).

⁷ Komisjoni 18. septembri 2020. aasta soovitus (EL) 2020/1307, mis käsitleb liidu ühtset meetmepaketti kiire elektroonilise side võrkude kasutuselevõtukulude vähendamiseks ning kiire ja investeerimissõbraliku juurdepääsu tagamiseks 5G raadiospektrile, et edendada majanduse COVID-19 kriisist taastumise toetamiseks ühenduvust liidus (ELT L 305, 21.9.2020, lk 33).

- (11) Käesoleva määruse eesmärk on tugevdada ja ühtlustada kogu liidus kohaldatavaid õigusi ja kohustusi, et kiirendada väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõttu ja sektoritevahelist koordineerimist, sealhulgas mis puudutab tuumik- ja 5G-valmidusega võrke. See aitab elektroonilisi sidevõrke pakkuvatel või selleks õigust omavatel ettevõtjatel saavutada mastaabisäästu. Kvaliteetse ühendatuse puudusel liidus võib olla tugev järelmõju kaupade ja teenuste piiriülesele pakkumisele, sest paljusid teenuseid saab pakkuda ainult siis, kui kogu liidus on paigas piisavalt toimiv võrk. Kuigi käesoleva määrusega tagatakse võrdsemad võimalused, ei takista see võtmast vastu liidu õigusega kooskõlas olevaid rangemaid või üksikasjalikumaid riiklikke õigusnorme, mille eesmärk on käesolevas määruses sätestatud õigusi ja kohustusi täiendades või nendest ulatuslikumaid õigusi ja kohustusi ette nähes edendada olemasoleva füüsilise taristu ühist kasutamist või võimaldada uusi füüsilisi taristuid tõhusamalt kasutusele võtta ning pakkuda lahendusi käesoleva määruse eesmärkide paremaks saavutamiseks. Näiteks võiksid liikmesriigid näha ette ulatuslikumaid sätteid ehitustööde koordineerimise küsimuses, kohaldades neid ka erasektori rahastatud projektidele või nõudes, et ühtsetele teabepunktidele esitataks rohkem elektroonilist teavet füüsilise taristu või kavandatud ehitustööde kohta, või kohaldades lühemaid tähtaegu, tingimusel et sellega ei rikuta liidu õigust, kaasa arvatud käesoleva määruse sätteid.
- (12) Õiguskindluse tagamiseks, muu hulgas teatavate konkreetsete regulatiivsete meetmete osas, mis on kehtestatud direktiivi (EL) 2018/1972 II osa II jaotise II–IV peatüki ja direktiivi 2002/77/EÜ⁸ alusel, peaksid nende direktiivide sätted olema käesoleva määruse suhtes ülimuslikud. Käesolev määrus ei piira riikide reguleerivate asutuste võimalust säilitada või kehtestada käesoleva määruse kohaldamisalast välja jäävaid meetmeid, näiteks hoonesisesele juhtmistikule juurdepääsu kohustused kooskõlas direktiiviga (EL) 2018/1972.
- (13) Operaatorite, eriti uute turuletulijate jaoks võib olla palju tõhusam taaskasutada väga suure läbilaskevõimega võrkude või nendega seotud vahendite kasutuselevõtuks olemasolevat füüsilist taristut, kaasa arvatud muude kommunaalteenuste taristut. Esmajoones on see nii piirkondades, kus sobiv elektroonilise side võrk ei ole kättesaadav või kus uue füüsilise taristu ehitamine ei pruugi olla majanduslikult otstarbekas. Ühtlasi võib sektoritevaheline sünergia tunduvalt vähendada vajadust väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõttuga seotud ehitustööde järele. Selline taaskasutamine võib vähendada ka nende ehitustöödega seotud sotsiaalseid ja keskkonnakulusid, näiteks saastet, müra ja liiklusummikud. Seetõttu ei tuleks käesolevat määrust kohaldada mitte üksnes operaatorite suhtes, vaid ka isikute suhtes, kes on elektroonilise side võrgu elementide majutamiseks sobivate ulatuslike ja üldlevinud füüsiliste taristute omanikud või omavad õigust neid kasutada; see puudutab näiteks füüsilisi võrke elektri, gaasi, vee ja kanalisatsiooni pakkumiseks, äravoolusüsteemide võrke, küttevõrke ning transporditeenuste võrke. Õiguste omanike puhul ei muuda see kolmandate isikute omandiõigusi. Asjakohasel juhul tuleks selleks arvesse võtta ka üürnike õigusi.

⁸ Komisjoni 16. septembri 2002. aasta direktiiv 2002/77/EÜ konkurentsi kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste turgudel ([EÜT L 249, 17.9.2002, lk 21](#)).

- (14) Väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtu parandamiseks siseturul tuleks käesolevas määruses sätestada üldkasutatavaid elektroonilise side võrke või nendega seotud vahendeid pakkuvate ettevõtjate (kaasa arvatud avalik-õiguslike ettevõtjate) õigused saada juurdepääs füüsilisele taristule sõltumata selle asukohast õiglastel ja mõistlikel tingimustel, mis on kooskõlas omandiõiguste tavalise kasutamisega. Kohustus anda juurdepääs füüsilisele taristule ei tohiks piirata taristu asukohaks oleva maa või hoone omaniku õigusi.
- (15) Võttes arvesse seda, kui kiiresti arenevad traadita side füüsilise taristu pakkujad, nt tugijaamaettevõtjad, ja kuidas üha kasvab nende olulisus traadita elektroonilise side võrkude elementide, nt 5G-võrkude paigaldamiseks sobivale füüsilisele taristule juurdepääsu pakkujadena, tuleks termini „võrguoperaator“ määratlust laiendada nii, et see hõlmaks lisaks ettevõtjatele, kes pakuvad või kellel on õigus pakkuda elektroonilise side võrke, ja muud liiki võrkude, näiteks transpordi-, gaasi- või elektrivõrgu operaatoritele ka ettevõtjaid, kes pakuvad nendega seotud vahendeid ning kelle suhtes hakkaksid selle tulemusena kehtima kõik käesolevas määruses sätestatud kohustused ja hüved, välja arvatud sätted, mis käsitlevad hoonesisest füüsilist taristut ja juurdepääsu.
- (15a) Liikmesriigid võivad laiendada käesolevas määruses sätestatud kohustusi sellistele üksustele, mis ei kuulu määruse kohaldamisalasse, näiteks juriidilise isiku staatusega organisatsioonide üksustele, millel on õigusvõime ja mis võivad täielikult osaleda majandustehingutes, või ettevõtjatele, kellel on avalik-õiguslike asutuste kontsessioon.
- (16) Võrkude vähese diferentseerituse tõttu saab võrgu füüsilistes struktuurides sageli majutada samaaegselt mitmesuguseid elektroonilise side võrgu elemente, ilma et see mõjutaks peamist pakutavat teenust ning nii, et kohandamiskulud on minimaalsed. Nende elementide hulka kuuluvad elemendid, mis võimaldavad tagada väga suure läbilaskevõimega võrgu kooskõlas tehnoloogianeutraalsuse põhimõttega. Seetõttu saab füüsilist taristut, mis on mõeldud üksnes võrgu muude elementide majutamiseks ilma, et sellest endast saaks võrgu aktiivne element, põhimõtteliselt kasutada selleks, et majutada elektroonilise side kaableid, seadmeid või elektroonilise side võrkude mis tahes muid elemente, sõltumata taristu tole hetke kasutusviisist või omandivormist, turvalisusprobleemidest või taristu omaniku tulevastest ärihuvidest. Põhimõtteliselt saab üldkasutatava elektroonilise side võrgu füüsilist taristut kasutada ka muude võrkude elementide majutamiseks. Seepärast võivad üldkasutatavate elektroonilise side võrkude operaatorid anda asjakohastel juhtudel teiste võrkude kasutuselevõtmiseks juurdepääsu oma võrkudele. Ilma et see piiraks peamise teenuse pakkumisega seotud üldistes huvides oleva konkreetse eesmärgi poole püüdlemist, tuleks samal ajal edendada võrguoperaatorite vahelist sünergiat, et aidata saavutada otsuses (EL) 2022/2481 sätestatud digieesmärke.

- (17) Kui tegemist ei ole põhjendatud erandiga, võib elektroonilise side võrgu elementide majutamiseks kasutada ka avaliku sektori asutuste omandis või kontrolli all olevaid füüsilise taristu elemente, isegi kui need ei ole võrgu osad, ning sellistel juhtudel tuleks need teha kättesaadavaks, et hõlbustada väga suure läbilaskevõimega võrkude, eeskätt traadita võrkude elementide paigaldamist. Füüsilise taristu elemendid on näiteks hooned, sealhulgas nende katused ja teatav osa fassaadist, hoonetesse sissepääsud ja mis tahes muu vara, kaasa arvatud tänavainventar, näiteks valgustuspostid, tänavasildid, valgusfoorid, reklaamtahvlid, teemaksu kogumispunkti tarindid, bussi- ja trammipeatused ning metroo- ja rongijaamad. Liikmesriikide ülesanne on teha oma territooriumil kindlaks avaliku sektori asutuste omandis või kontrolli all oleva füüsilise taristu konkreetsete kategooriad, mille suhtes juurdepääsukohustusi ei saa kohaldada näiteks arhitektuurilise, ajaloolise, religioosse või keskkondliku väärtuse tõttu.
- (18) Käesolev määrus ei tohiks piirata konkreetseid kaitsemeetmeid, mida on vaja, et tagada riiklik julgeolek, ohutus ja rahvatervis ning võrkude, eeskätt elutähtsa taristu turvalisus ja terviklikkus vastavalt siseriikliku õiguse määratlustele ning tagada, et ei mõjutata võrguoperaatori pakutavat peamist teenust, seda eeskätt võrkude puhul, mida kasutatakse olmevee pakkumiseks. Siseriiklikes õigusaktides sätestatud üldnormid, mis keelavad võrguoperaatoritel pidada läbirääkimisi seoses selliste ettevõtjate juurdepääsuga füüsilistele taristutele, kes pakuvad või kellel on õigus pakkuda elektroonilise side võrke või nendega seotud vahendeid, võivad takistada füüsilisele taristule juurdepääsu turu rajamist. Sellised üldnormid tuleks seega kaotada. Samal ajal ei tohiks käesolevas määru ses sätestatud meetmed takistada liikmesriike motiveerimast kommunaal ettevõtjaid andma juurdepääsu taristule, jättes nende füüsilisele taristule juurdepääsust saadava tulu nende peamise tegevuse või peamiste tegevuste lõppkasutajate tariifide arvutamise alusest välja kooskõlas kohaldatava liidu õigusega.
- (19) Õiguskindluse tagamiseks ja vältimaks ebaproportsionaalset koormust, mille tekitab võrguoperaatorite jaoks olukord, kus sama füüsilise taristu suhtes kohaldatakse samaaegselt kaht erinevat juurdepääsukorda, ei tohiks käesolevas määru ses sätestatud juurdepääsukohustusi kohaldada füüsilise taristu suhtes, mille suhtes kohaldatakse juurdepääsukohustusi, mille riigi reguleerivad asutused on kehtestanud vastavalt direktiivile (EL) 2018/1972, või juurdepääsukohustusi, mis tulenevad liidu riigiabi eeskirjade kohaldamisest, kuni sellised juurdepääsukohustused kehtivad. Samas tuleks käesolevat määru st siiski kohaldada juhul, kui riigi reguleeriv asutus on kehtestanud direktiivi (EL) 2018/1972 alusel juurdepääsukohustuse, mis piirab asjaomase füüsilise taristu kasutamise võimalusi. Selline olukord võib tekkida näiteks siis, kui tugijaamu ühendada kavatsev operaator taotleb juurdepääsu olemasolevale füüsilisele taristule, mille suhtes on kehtestatud juurdepääsukohustused eriotstarbelise edastusmahuga hulgiteenusele juurdepääsu turul⁹.

⁹ Komisjoni 18. detsembri 2020. aasta soovitus (EL) 2020/2245 elektroonilise side sektori asjaomaste toote- ja teenuseturgude kohta, mis vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2018/1972 (millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik) vajavad eelnevat reguleerimist, 18.12.2020, C(2020) 8750 (ELT L 439, 29.12.2020, lk 23).

- (20) Proportsionaalsuse tagamiseks ja investeerimisstiimulite säilitamiseks peaks võrguoperaatoril või avaliku sektori asutusel olema õigus keelduda objektiivsetele ja põhjendatud argumentidele toetudes juurdepääsu andmisest konkreetsele füüsilisele taristule. Esmajoones võib juhtuda, et füüsiline taristu, millele on juurdepääsu taotletud, ei ole konkreetsete asjaolude tõttu tehniliselt sobiv või ei ole sel ajal kättesaadavat ruumi või võib tulevikus tekkida vajadus ruumi järele, mida on piisavalt tõendatud näiteks avalikult kättesaadavates investeerimiskavades. Hoidmaks ära võimalikku konkurentsi moonutamist või tingimuste võimalikku kuritarvitamist, et juurdepääsu andmisest keelduda, peaks igasugune selline keeldumine olema nõuetekohaselt põhjendatud ning lähtuma objektiivsetest ja üksikasjalikest põhjustest. Selliseid põhjusi ei peetaks objektiivseks näiteks juhul, kui ettevõtja, kes pakub või kellel on õigus pakkuda elektroonilise side võrke, on võtnud füüsilise taristu kasutusele tänu ehitustööde koordineerimisele muu võrguoperaatoriga kui elektroonilise side võrgu operaator ning keeldub juurdepääsu andmisest, väites, et väga suure läbilaskevõimega võrgu elementide majutamiseks ei ole ruumi tema kontrolli all oleva ettevõtja otsuste tõttu. Sellisel juhul võib tekkida konkurentsi moonutamine, kui juurdepääsutaotlusega hõlmatud piirkonnas ei ole muud väga suure läbilaskevõimega võrku. Samuti võib taristu ühine kasutamine teatavates olukordades ähvardada ohutust või rahvatervist, võrgu (sealhulgas elutähtsa taristu) terviklikkust ja turvalisust või ohustada sama taristu vahendusel peamiselt pakutavate teenuste osutamist. Lisaks, kui võrguoperaator juba pakub taotleja vajadustele vastavat otstarbekat passiivset hulgitasandi füüsilist juurdepääsu elektroonilise side võrgu füüsilisele taristule, näiteks kasutamata valguskaablit või valguskaabelühendusel põhineva juurdepääsu eraldamist, võib juurdepääs füüsilisele alustaristule avaldada kahjulikku majanduslikku mõju tema ärimudelile, seda eriti ainult hulgimüügiga tegelevate operaatorite puhul, ja investeerimisstiimulitele. Käesolev määrus ei takista liikmesriike piiramast juurdepääsu andmisest keeldumise tingimuste kohaldamist kasutamata valguskaabli või valguskaabelühendusel põhineva juurdepääsu eraldamise alternatiivse pakkumise olemasolu alusel, kui sellised tooted ei kujutaks endast asjaomasel turul toimivat alternatiivset võimalust elektroonilise side võrkudele passiivse hulgitasandi füüsilise juurdepääsu saamiseks. Samuti võib see põhjustada füüsilise taristu ebatõhusa dubleerimise ohu. Hinnates, kas sellise hulgitasandi füüsilise juurdepääsu alternatiivsete võimaluste tingimused on õiglased ja mõistlikud, tuleks muu hulgas arvesse võtta sellist juurdepääsu võimaldava ettevõtte ärimudelit, kes pakub või kellel on õigus pakkuda üldkasutatavaid elektroonilise side võrke, ning vajadust vältida kummagi poole võimaliku märkimisväärse turujõu kindlustamist, samuti seda, kas juurdepääsu pakkuja seob või komplekteerib juurdepääsu selliste teenustega, mis pole tingimata vajalikud. Selleks et säilitada investeerimisstiimulid ning vältida negatiivset ja soovimatut majanduslikku mõju esimese turuletulija ärimudelile FttP-võrkude kasutuselevõtul, seda eelkõige maapiirkondades, võiksid liikmesriigid ette näha, et kui elektroonilise side võrke pakkuv või selleks õigust omav ettevõtja soovib juurdepääsu ainsale tema siht-kattealas olevale kiudoptilisele võrgule, võib juurdepääsu pakkuja keelduda andmast juurdepääsu oma füüsilisele taristule, kui ta pakub õiglastel ja mõistlikel tingimustel toimivat alternatiivset võimalust saada aktiivne hulgitasandi juurdepääs, mis sobib väga suure läbilaskevõimega võrkude pakkumiseks.

- (21) Kui operaatorid taotleavad juurdepääsu konkreetsetes piirkonnas, peaksid võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused, kelle omandis olemasolev füüsiline taristu on või kes seda kontrollivad, tegema selle taaskasutamise hõlbustamiseks pakkumise oma vahendite ühiseks kasutamiseks õiglastel ja mõistlikel tingimustel, sealhulgas hinna osas, välja arvatud juhul, kui juurdepääsust keeldutakse objektiivsete ja põhjendatud argumentidega. Ühtlasi peaksid avaliku sektori asutused olema kohustatud pakkuma juurdepääsu mittediskrimineerivatel tingimustel. Olenevalt asjaoludest võib sellise juurdepääsu andmise tingimusi mõjutada mitu tegurit. Need tingimused peaksid tagama, et juurdepääsu pakkujatel on õiglane võimalus saada investeeringutelt õiglast tulu ja katta juurdepääsu pakkumisega seotud kulud, ning need võivad hõlmata järgmist: i) hooldamise ja kohandamisega seotud lisakulud; ii) ennetavad kaitsemeetmed, mis tuleb võtta võrgu ohutusele, turvalisusele ja terviklikkusele avalduva kahjuliku mõju piiramiseks; iii) konkreetne vastutuskord võimaliku kahju korral; iv) taristu ehitamiseks antud riiklike toetuste kasutamine, sealhulgas konkreetset tingimused, mis on seotud toetusega või tulenevad siseriiklikust õigusest kooskõlas liidu õigusega; v) suutlikkus anda või pakkuda taristu läbilaskevõimet avaliku teenindamise kohustuse täitmiseks ning vi) siseriiklikest sätetest tulenevad piirangud, mille eesmärk on kaitsta keskkonda, sealhulgas minimeerida taristu visuaalne mõju, et tagada üldsuse heakskiit ja jätkusuutlik kasutuselevõtt, ning kaitsta rahvatervist, avalikku julgeolekut või saavutada asulaplaneerimise eesmärgid.
- (22) Investeeringud üldkasutatavate elektroonilise side võrkude ja nendega seotud vahendite füüsilisse taristusse peaksid aitama otseselt kaasa otsuses (EL) 2022/2481 sätestatud eesmärkidele ja vältima oportunistlikku käitumist. Seepärast tuleks igasuguse olemasolevale füüsilisele taristule juurdepääsu või ehitustööde koordineerimise kohustuse puhul võtta täielikult arvesse mitmesuguseid tegureid, näiteks: i) nende investeeringute majanduslik tasuvus, lähtudes nende riskiprofiilist; ii) investeeringutasuvuse ajakava; iii) juurdepääsu mõju edasisele konkurentsile ning seeläbi hindadele ja investeeringutasuvusele; iv) võrguvarade amortisatsioon juurdepääsutaotluse esitamise ajal; v) tehtud investeeringu aluseks olnud ärimudel, eriti kui tegemist on investeeringuga füüsilisse taristusse, mida kasutatakse väga suure läbilaskevõimega võrgu teenuste osutamiseks, ning vi) juurdepääsu taotlejale varem pakutud ühise kasutuselevõtu võimalused. Mis puutub füüsilist taristut omavate või kontrollivate võrguoperaatorite ja avaliku sektori asutuste poolt hindade ja tingimuste kindlaksmääramisse, siis kas juurdepääsu pakkujad või vaidluste lahendamise organid võiksid teatavaid olemasolevaid lepinguid ja äritingimusi, mis on juurdepääsu taotlejate ja juurdepääsu pakkujate vahel kokku lepitud, kasutada võrdlusalusena, et teha kindlaks, kas hinnad ja tingimused on õiglased ja mõistlikud, kuna need kajastavad turuhindu ja -tingimusi.
- (23) Avaliku sektori asutustel, kelle omandis või kontrolli all füüsiline taristu on, ei pruugi olla piisavalt vahendeid, kogemusi või tehnilisi teadmisi, et pidada operaatoritega läbirääkimisi juurdepääsu üle. Hõlbustamaks juurdepääsu nende avaliku sektori asutuste füüsilisele taristule, võiks määrata asutuse, kes koordineeriks juurdepääsutaotlusi, annaks juurdepääsutingimuste läbirääkimisteks juriidilist ja tehnilist nõu ning teeks asjaomase teabe sellise füüsilise taristu kohta ühtses teabepunktis kättesaadavaks. See koordineeriv asutus võiks ühtlasi toetada avaliku sektori asutusi näidislepingute ettevalmistamisel ning jälgida juurdepääsutaotluste menetlemise tulemusi ja ajalist kestust. Samuti võiks see asutus aidata, kui tekib vaidlusi seoses juurdepääsuga avaliku sektori asutuste omandis või kontrolli all olevale füüsilisele taristule.

- (24) Liikmesriigid võivad anda juhiseid selle kohta, kuidas kohaldada füüsilisele taristule juurdepääsu käsitlevaid sätteid, sealhulgas selle kohta, kuidas kohaldada õiglasi ja mõistlikke tingimusi. Neid juhiseid ette valmistades tuleks võtta asjakohaselt arvesse sidusrühmade seisukohti. Kui juhiseid andma määratud organid ei ole samad kui riiklikud vaidluste lahendamise organid, tuleks viimaste seisukohti asjakohaselt arvesse võtta.
- (25) Operaatoritel peaks olema taotluse korral juurdepääs minimaalsele teabele kasutuselevõtu piirkonna füüsilise taristu ja kavandatavate ehitustööde kohta. See võimaldab neil väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõttu tulemuslikult planeerida ning tagab selliste võrkude kasutuselevõtuks sobiva olemasoleva füüsilise taristu ja ehitustööde kõige tulemuslikuma kasutamise. Sellise miinimumteabe olemasolu on eeltingimus, et hinnata olemasoleva füüsilise taristu kasutuspotentsiaali või koordineerida kavandatavaid ehitustöid konkreetses piirkonnas ning samuti vähendada kahju olemasolevatele füüsilistele taristutele. Arvestades asjaomaste sidusrühmade arvu (seda nii avaliku ja erasektori rahastatavate ehitustööde – vastavalt sellele, mis on asjakohane – kui ka olemasoleva füüsilise taristu puhul) ning selleks, et hõlbustada juurdepääsu kõnealusele teabele (nii eri sektorites kui ka piiriüleselt), peaksid võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused, kelle suhtes kohaldatakse läbipaistvuskohustusi, tegema sellise ajakohastatud miinimumteabe ühtse teabepunkti kaudu aegsasti, tähtaja jooksul kättesaadavaks. See lihtsustab sellisele teabele juurdepääsu taotluste haldamist ja võimaldab operaatoritel väljendada huvi füüsilisele taristule juurdepääsu või ehitustööde koordineerimise vastu, mille ajastus on otsustava tähtsusega. Kavandatavate ehitustööde kohta tuleks miinimumteave ühtse teabepunkti kaudu kättesaadavaks teha niipea, kui see teave on asjaomasele võrguoperaatorile kättesaadav, ning igal juhul ja loa vajalikkuse korral hiljemalt kolm kuud enne loataotluse esmakordsest esitamist pädevatele asutustele.
- (26) Miinimumteave tuleks teha ühtse teabepunkti kaudu kiiresti kättesaadavaks proportsionaalsetel, mittediskrimineerivatel ja läbipaistvatel tingimustel, et operaatorid saaksid esitada oma teabetaotlused. Ühtne teabepunkt võiks koosneda elektroonilise teabe hoidlast, kus on võimalik teabele juurde pääseda või see kättesaadavaks teha ja taotlusi esitada võrgus, kasutades digitaalseid vahendeid, nagu veebilehed, elektronpostiaadressid, digirakendused ja digiplatvormid. Kättesaadavaks tehtud teave võib olla piiratud, et tagada võrgu, eriti elutähtsa taristu turvalisus ja terviklikkus, riiklik julgeolek või kaitsta õigustatud tegevus- ja ärisaladusi. Ühtne teabepunkt ei pea ise teavet majutama, kui ta tagab enda kaudu ühendused muude digivahenditega, näiteks veebiportaalide, digiplatvormide, andmebaaside või digirakendustega, kus teave on salvestatud. Seega võib ühtse teabepunkti jaoks ette näha erinevaid mudeleid. Ühtne teabepunkt võib pakkuda lisafunktsioone, näiteks juurdepääsu täiendavale teabele või toetust olemasolevale füüsilisele taristule juurdepääsu või ehitustööde koordineerimise taotluste osas.

- (27) Lisaks, kui taotlus on mõistlik, eeskätt kui seda on vaja olemasoleva füüsilise taristu ühiseks kasutamiseks või ehitustööde koordineerimiseks, tuleks operaatoritele anda läbipaistvatel, proportsionaalsetel ja mittediskrimineerivatel tingimustel võimalus teha vaatlusi kohapeal ja taotleda kavandatud ehitustöid käsitlevat teavet, ilma et see piiraks võrgu turvalisuse ja terviklikkuse tagamiseks võetud kaitsemeetmeid, konfidentsiaalsuse kaitset ning tegevus- ja ärisaladuste kaitset.
- (28) Stimuleerida tuleks kavandatud ehitustööde suuremat läbipaistvust ühtsete teabepunktide kaudu. Seda saab teha, suunates operaatorid sellise teabe juurde, kui see on olemas. Läbipaistvust saaks suurendada ka kehtestades nõude, et loataotluste puhul tuleb ühtse teabepunkti kaudu esmalt teha kättesaadavaks teave kavandatud ehitustööde kohta.
- (29) Liikmesriikidele jääv õigus jaotada ühtsete teabepunktide ülesanded mitme pädeva asutuse vahel ei tohiks mõjutada nende suutlikkust neid ülesandeid tulemuslikult täita. Kui liikmesriigis luuakse rohkem kui üks ühtne teabepunkt, peaks ühtset kasutajaliidest sisaldav ühtne riiklik digitaalne kontaktpunkt tagama sujuva elektroonilise juurdepääsu kõigile ühtsetele teabepunktidele. Ühtne teabepunkt peaks olema täielikult digitaalne ja pakkuma lihtsat juurdepääsu asjakohastele digitaalsetele töövahenditele. See võimaldab võrguoperaatoritel ja avaliku sektori asutustel kasutada oma õigusi ja täita kohustusi, mis on käesolevas määruses sätestatud. See hõlmab kiiret juurdepääsu miinimumteabele olemasoleva füüsilise taristu ja kavandatud ehitustööde kohta, võrguoperaatorite üldtingimusi olemasolevale füüsilisele taristule juurdepääsu saamiseks, lubade ja trasside rajamise õiguste andmise elektroonilisi haldusmenetlusi ning kohaldatavaid tingimusi. Miinimumteabe osana peaks ühtne teabepunkt pakkuma juurdepääsu geoviidetega teabele olemasoleva füüsilise taristu ja kavandatud ehitustööde asukoha kohta. Selle hõlbustamiseks peaksid liikmesriigid pakkuma automaatseid digivahendeid, millega esitada geoviidetega teavet, ja vahendeid toetatud andmevormingutesse teisendamiseks. Need võiks teha kättesaadavaks võrguoperaatoritele ja avaliku sektori asutustele, kes vastutavad selle teabe esitamise eest ühtse teabepunkti kaudu. Kui geoviidetega asukohaandmed on kättesaadavad muude digitaalsete vahendite kaudu, näiteks INSPIRE geoinfoportaalis vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2007/2/EÜ,¹⁰ võiks ühtne teabepunkt pakkuda kasutajasõbralikku juurdepääsu sellele teabele.

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2007. aasta direktiiv 2007/2/EÜ, millega rajatakse Euroopa Ühenduse ruumiandmete infrastruktuur (INSPIRE) (ELT L 108, 25.4.2007, lk 1).

- (30) Proportsionaalsuse ja turvalisuse tagamiseks ei ole nõuet, et teave olemasoleva füüsilise taristu kohta tuleb ühtse teabepunkti kaudu kättesaadavaks teha, vaja kohaldada samadel põhjustel, millega põhjendatakse juurdepääsutaotluse rahuldamata jätmist. Lisaks võib olemasoleva füüsilise taristu kohta teabe ühtse teabepunkti kaudu kättesaadavaks tegemine olla väga konkreetsetel juhtudel võrguoperaatorite ja avaliku sektori asutuste jaoks koormav või ebaproportsionaalne. See võib juhtuda näiteks siis, kui veel ei ole saadaval ülevaadet asjaomastest varadest ja nende kaardistamine oleks väga kulukas või kui eelduste kohaselt on mõne liikmesriigi teatavates piirkondades või teatava konkreetse füüsilise taristu kohta väga vähe juurdepääsutaotlusi. Kui teabe esitamine tundub kulude-tulude analüüsi põhjal ebaproportsionaalne, ei tohiks võrguoperaatoreid ja avaliku sektori asutusi kohustada sellist teavet kättesaadavaks tegema. Liikmesriigid peaksid sellise kulude-tulude analüüsi tegema, konsulteerides sidusrühmadega, et selgitada välja, milline on nõudlus olemasolevale füüsilisele taristule juurdepääsu järele, ning seda analüüsi tuleks korrapäraselt ajakohastada. Konsulteerimisprotsess ja selle tulemused tuleks ühtse teabepunkti kaudu teha üldsusele kättesaadavaks.
- (31) Järjepidevuse tagamiseks peaksid ühtse teabepunkti ülesandeid täitvad pädevad asutused, riikide reguleerivad asutused, kes täidavad oma direktiivist (EL) 2018/1972 tulenevaid ülesandeid, ja muud pädevad asutused, näiteks riigi-, piirkondlikud või kohalikud asutused, kes vastutavad katastri või direktiivi 2007/2/EÜ (INSPIRE) rakendamise eest, nagu on asjakohane, omavahel konsulteerima ja koostööd tegema. Sellise koostöö eesmärk peaks olema viia miinimumi jõupingutused, mida võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused, kaasa arvatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjad (edaspidi „märkimisväärse turujõuga operaatorid“) peavad tegema läbipaistvuskohustuste täitmiseks, et teha kättesaadavaks teave oma füüsilise taristu kohta. Kui märkimisväärse turujõuga operaatori füüsilise taristu kohta on vaja teistsugust andmekogumit, tuleks sellise koostöö tulemusena seada sisse kasulikud ühendused ja koostoime märkimisväärse turujõuga seotud andmebaasi ja ühtse teabepunkti vahel ning andmete kogumise ja esitamise proportsionaalsed ühised tavad, et pakkuda lihtsalt võrreldavaid tulemusi. Samuti tuleks koostööga püüda hõlbustada juurdepääsu füüsilise taristu kohta käivale teabele, arvestades riigis valitsevaid olusid. Kui regulatiivseid kohustusi muudetakse või need tühistatakse, peaksid sellest mõjutatud isikud saama kokku leppida selles, kuidas oleks kõige parem kohandada füüsilise taristu andmete kogumist ja pakkumist, et see vastaks uutele kohaldatavatele regulatiivsetele nõuetele.
- (32) Liikmesriigid võivad otsustada, et ehitustööde koordineerimise läbipaistvuskohustust ei kohaldata ehitustööde suhtes, mida tehakse riikliku julgeoleku tõttu või hädaolukorras. See võib juhtuda näiteks ehitustööde puhul, mida tuleb teha, kui inimesed võivad olla ohus tsiviilehitiste ja nendega seotud rajatiste olukorra halvenemise tõttu, mille on põhjustanud kahjustavad looduslikud või inimtegurid, ning tuleb tagada nende ehitiste ja rajatiste ohutus või lammutamine. Läbipaistvuse huvides peaksid liikmesriigid teabe selle kohta, millist liiki ehitustöid sellised asjaolud puudutavad, ühtse teabepunkti kaudu kättesaadavaks tegema.

- (33) Selleks et tagada oluline kokkuhoid ja minimeerida ebamugavused uute elektroonilise side võrkude kasutuselevõttust mõjutatud piirkonnas, peaksid olema keelatud regulatiivsed piirangud, mis üldjuhul ei lase võrguoperaatoritel väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtuks tehtavate ehitustööde koordineerimise lepinguid omavahel läbi rääkida. Kui ehitustöid ei rahastata riiklikest vahenditest, ei tohiks käesolev määrus piirata võrguoperaatorite võimalust sõlmida ehitustööde koordineerimise lepinguid oma investeerimis- ja äriplaanide ning eelistatud ajakava kohaselt.
- (34) Liikmesriigid peaksid maksimeerima täielikult või osaliselt riiklikest vahenditest rahastatavate ehitustööde tulemusel, kasutades ära nende tööde positiivset välismõju eri sektoritele ning tagades võrdsed võimalused kasutada olemasolevat ja kavandatavat füüsilist taristut ühiselt väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtuks. Riiklikest vahenditest rahastatavate ehitustööde peamisele eesmärgile ei tohiks avaldada kahjulikku mõju. Asjaomaseid ehitustöid otseselt või kaudselt (näiteks alltöövõtja kaudu) teostav võrguoperaator peaks rahuldama õigeaegsed ja põhjendatud taotlused väga suure läbilaskevõimega võrgu elementide kasutuselevõtu koordineerimise kohta proportsionaalsetel, mittediskrimineerivatel ja läbipaistvatel tingimustel. Näiteks peaks taotluse esitanud operaator katma kõik lisakulud, sh need, mis tulenevad viivitustest, ning tegema algsetes plaanides võimalikult vähe muudatusi. Sellised sätted ei tohiks mõjutada liikmesriikide õigust reserveerida läbilaskevõimet elektroonilise side võrkude jaoks ka siis, kui konkreetseid taotlusi ei ole esitatud. See võimaldab liikmesriikidel rahuldada tulevikus tekkivat nõudlust füüsilise taristu järele, et maksimeerida ehitustööde väärtust või võtta meetmeid, mis annavad muud liiki võrkude, nt transpordi-, gaasi- või elektrivõrkude operaatoritele samalaadsed õigused ehitustöid koordineerida.
- (35) Mõningatel juhtudel, eeskätt siis, kui kasutuselevõtt toimub maapiirkonnas, äärealal või hõredalt asustatud piirkonnas, võib ehitustööde koordineerimise kohustus seada ohtu selliste kasutuselevõttude rahalise elujõulisuse ja lõppkokkuvõttes pärssida turutingimustel tehtavaid investeringuid. Seepärast võib ehitustööde koordineerimise taotlust, mis on esitatud ettevõtjale, kes pakub või kellel on õigus pakkuda üldkasutatavaid elektroonilise side võrke, pidada teatavatel konkreetsetel tingimustel põhjendamatuks. Eeskätt peaks see nii olema siis, kui taotluse esitanud ettevõtja, kes pakub või kellel on õigus pakkuda elektroonilise side võrke, ei ole sedastanud oma kavatsust võtta selles piirkonnas kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrgud (olgu siis tegemist uue kasutuselevõtu, ajakohastamise või võrgu laiendamisega), ja kui on tehtud prognoos või esitatud üleskutse deklareerida kavatsus võtta kindlaksmääratud alal (vastavalt direktiivi (EL) 2018/1972 artiklile 22) kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrgud või kui on toimunud riigiabi eeskirjade kohane avalik konsultatsioon. Kui selliseid prognoose, üleskutseid ja/või avalikke konsultatsioone on olnud mitu, tuleks arvesse võtta ainult seda, et huvi ei väljendatud kõige hiljutisemal võimalusel, mis hõlmas ajavahemikku, mille jooksul tuleks ehitustööde koordineerimise taotlust kaaluda. Selleks, et tagada kasutuselevõetud taristule juurdepääsu võimalus tulevikus, peaks üldkasutatavaid elektroonilise side võrke pakkuv või selleks õigust omav ettevõtja, kes ehitustöid teostab, tagama, et võtab füüsilise taristu kasutusele piisavas mahu, võttes arvesse ehitustööde koordineerimist taotleva ettevõtja esitatud nõudeid läbilaskevõime osas, ja kui see on asjakohane, liikmesriikide antud juhiseid. See ei piira avaliku sektori vahendite eraldamise ja riigiabi eeskirjade kohaldamisega seotud õigusnormide ja tingimuste kohaldamist.

- (35b) Liikmesriigid võivad otsustada mitte kohaldada käesoleva määruse neid sätteid, mis käsitlevad ehitustööde koordineerimist, sealhulgas läbipaistvust, selliste ehitustööde suhtes, mis on oma ulatuselt piiratud, näiteks väärtuse, mahu või kestuse poolest. See võib hõlmata näiteks vähem kui 48 tundi kestvaid ehitustöid, mis hõlmavad mikrokanalite kasutamist (*microtrenching*) või mida tehakse hädaolukorras.
- (36) Liikmesriigid võivad anda juhiseid selle kohta, kuidas kohaldada ehitustööde koordineerimist käsitlevaid sätteid, muu hulgas seoses kulude jaotamisega. Juhiseid ette valmistades tuleks võtta asjakohaselt arvesse sidusrühmade ja riiklike vaidluste lahendamise organite seisukohti.
- (37) Toimiv koordineerimine võib aidata vähendada kulusid ja viivitusi, aga ka kasutuselevõtu häireid, mida tegevuskohal esinevad probleemid võivad tekitada. Üks näide sellest, kus ehitustööde koordineerimine võib tuua selget kasu, on sektoriülesed projektid, muu hulgas üleeuroopaliste energiavõrkude (TEN-E) ja üleeuroopaliste transpordivõrkude (TEN-T) raames, näiteks 5G-koridoride kasutuselevõtuks transporditeedel, nagu maanteed, raudteed ja siseveeteed. Selliste projektide puhul võib sageli olla vaja projekte koordineerida või ühiselt projekteerida, tuginedes projekti osaliste varasele koostööle. Ühise projekteerimise raames võivad asjaosalised füüsilise taristu kasutuselevõtu kulus ja tehnoloogias ning kasutatavates seadmetes eelnevalt kokku leppida juba enne ehitustööde koordineerimist. Seetõttu tuleks ehitustööde koordineerimise taotlus esitada võimalikult varakult.
- (38) Riikide ja liidu üldiste huvide kaitsmiseks võib elektrooniliste sidevõrkude elementide või nendega seotud vahendite kasutuselevõtuks olla vaja mitmesuguseid lube. Nende hulka võivad kuuluda näiteks kaevetööde, ehitus-, planeerimis-, keskkonna- ja muud load ning trasside rajamise õigused. Erisuguste elektroonilise side võrkude või nendega seotud vahendite kasutuselevõtmiseks vajalike lubade ja trasside rajamise õiguste arv ja kasutuselevõtu kohaspetsiifilisus võib tähendada, et kohaldatakse erinevaid menetlusi ja tingimusi, ning see võib muuta võrgu kasutuselevõtu keerukaks. Seepärast tuleks kasutuselevõtu hõlbustamiseks lihtsustada kõiki õigusnorme, mis käsitlevad lubade andmise ja trasside rajamise õiguste andmise suhtes kohaldatavaid tingimusi ja menetlusi, ning need peaksid olema riigi tasandil järjepidevad. Säilitades kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega iga pädeva asutuse õiguse osaleda otsuste tegemises ja säilitada otsustamisõigus, peaks kogu teave ehitustööde jaoks vajalike lubade ja trasside rajamise õiguste andmise suhtes kohaldatavate menetluste ja üldtingimuste kohta olema ühtsete teabepunktide kaudu kättesaadav. See võiks vähendada keerukust ning suurendada tõhusust ja läbipaistvust kõigi operaatorite ning eelkõige uute turuletulijate ja väiksemate operaatorite jaoks, kes ei tegutse kõnealuses piirkonnas. Ühtlasi peaks operaatoritel olema õigus esitada lubade ja trasside rajamise õiguste taotlusi elektrooniliselt ühtse teabepunkti kaudu. Iga pädev asutus peaks taotlejaid elektrooniliselt teavitama nende loataotluste menetlemise seisust, mida ta on pädev menetlema, sealhulgas sellest, kas luba on antud või selle andmisest on keeldutud, ning tagama, et selline teave on taotlejale ühtse teabepunkti kaudu kättesaadav.

- (39) Lubade andmise menetlused ei tohiks takistada investeringuid ega kahjustada siseturgu. Seepärast peaksid liikmesriigid tagama, et otsus selle kohta, kas anda luba väga suure läbilaskevõimega võrgu elementide või nendega seotud vahendite kasutuselevõtuks, tuleks teha kättesaadavaks nelja kuu jooksul alates täieliku loataotluse kättesaamisest. Lubade andmise menetluse suhtes kohaldatavad liidu või liikmesriigi õigusaktid, milles on menetluse nõuetekohaseks läbiviimiseks sätestatud muud konkreetsed tähtajad või kohustused, näiteks avalik konsultatsioon, mis on nõutav keskkonnaloa andmise haldusmenetluses, või apellatsioonimenetlus, peaksid olema käesolevas määruses sätestatud tähtaja suhtes ülimuslikud. Pädevad asutused ei tohiks piirata ega takistada väga suure läbilaskevõimega võrkude ega nendega seotud vahendite kasutuselevõttu ega muuta seda majanduslikult vähem atraktiivseks. Täpsemalt ei tohiks nad takistada lubade ja trasside rajamise õiguste andmise paralleelset menetlemist, kui see on võimalik, ega nõuda, kui see pole õigustatud, operaatoritelt üht liiki loa saamist enne, kui nad saavad taotleda muud liiki lube. Pädevad asutused peaksid põhjendama nende pädevusse kuuluva loa või trassi rajamise õiguse andmisest keeldumist objektiivsete, läbipaistvate, mittediskrimineerivate ja proportsionaalsete tingimuste põhjal.
- (40) Põhjendamatute viivituste vältimiseks peavad pädevad asutused tegema loataotluse täielikkuse kindlaks 20 tööpäeva jooksul alates selle kättesaamisest. Loataotlus tuleks lugeda täielikuks, kui pädev asutus ei palu taotluse esitajal esitada nimetatud ajavahemiku jooksul puuduolevat teavet. Kui väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtuks on lisaks lubadele vaja ka trasside rajamise õigusi, peaksid pädevad asutused erandina direktiivi (EL) 2018/1972 artiklist 43 andma sellise trasside rajamise õiguse nelja kuu jooksul alates taotluse kättesaamisest, välja arvatud sundvõõrandamise korral. Muud trasside rajamise õigused, mida ei ole vaja seoses ehitustööde lubadega, tuleks ka edaspidi anda kuue kuu jooksul vastavalt direktiivi (EL) 2018/1972 artiklile 43.
- (41) Liikmesriigid peaksid kooskõlas siseriikliku õigusega määrama kindlaks taristukategooriad (nt mastid, antennid, postid ja maa-alused trassid), mille puhul ehituslube, kaevamislube või muud liiki lube ei nõuta. Sama võiks teha hooldustööde või olemasolevate rajatiste tehnilise ajakohastamise, väikesemahuliste ehitustööde, nt kraavikaevamise, ja lubade uuendamise puhul.
- (42) Tagamaks, et selliste lubade ja trasside rajamise õiguste andmise menetlused viiakse lõpule mõistliku tähtaja jooksul, vastavalt teatavatele riigi tasandi ajakohastamis- ja headele haldustavadele, tuleb koostada haldusliku lihtsustamise põhimõtted. Seejuures võiks muu hulgas piirata eelnevate lubade saamise kohustust juhtudega, mil see on hädavajalik.

- (43) Hõlbustamaks väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide kasutuselevõttu, peaks igasugused tasud, mis on seotud lubadega, välja arvatud trasside rajamise õigusega, piirduma loataotluse menetlemise halduskuludega vastavalt direktiivi (EL) 2018/1972 artiklis 16 sätestatud põhimõtetele. Trasside rajamise õiguste puhul kohaldatakse direktiivi (EL) 2018/1972 artiklite 42 ja 43 sätteid. See ei hõlma lisakulusid, mis ei ole seotud loataotluse menetlemisega, näiteks ehitustöödest johtuva avaliku taristu amortisatsiooni, remondi või asendamise kulusid või ehitustööde ajal rahva turvalisuse tagamiseks võetavate meetmete kulusid, mille summasid avaliku sektori asutused koguvad operaatorilt kooskõlas siseriikliku õigusega.
- (44) Otsuses (EL) 2022/2481 sätestatud eesmärkide saavutamiseks on vaja, et 2030. aastaks oleksid kõik kindlaksmääratud asukohas paiknevad lõppkasutajad võrgu lõpp-punktini kaetud gigabitivõrguga ning kõik asustatud piirkonnad järgmise põlvkonna kiirete traadita võrkudega, mis toimivad vähemalt 5G-võrguga võrdväärselt, kooskõlas tehnoloogianeutraalsuse põhimõttega. Gigabitivõrkude viimist lõppkasutajani peaks hõlbustama moodne ja tulevikukindel valguskaablipõhine tehnoloogia, mis sobib eelkõige moodsale ja tulevikukindlale hoonesisesele füüsilisele taristule, hoone juurdepääsupunktile ja hoonesisesele juhtmestikule. Hoone varustamine väikeste kaablikanalitega ehitamise ajal tekitab ainult piiratud lisakulusid, samas kui gigabititaristu paigaldamine hoonetesse võib moodustada olulise osa gigabitivõrgu kasutuselevõtu kuludest. Seepärast tuleks kõik uued hooned või hooned, mis läbivad olulise rekonstrueerimise, mille hulka kuuluvad kogu hoonesisese füüsilise taristu või selle olulise osa struktuurimuudatused, varustada füüsilise taristuga, hoone juurdepääsupunktiga, mis on hõlpsasti juurdepääsetav ühele või mitmele ettevõtjale, kes pakuvad või kellel on õigus pakkuda üldkasutatavaid elektroonilise side võrke, ja hoonesisese valguskaabliga, mis võimaldab lõppkasutajatele gigabitikiirusega ühenduse. Lisaks peaksid hoonearendajad tagama tühjade kaablikanalite kulgemise igast korterist hoone juurdepääsupunktini, mis asub korterelamu sees või sellest väljaspool, võimaldades rajada ühendusi võrgu lõpp-punktideni, või nendes liikmesriikides, kus võrgu lõpp-punkt on lubatud paigutada väljapoole lõppkasutaja konkreetset asukohta, füüsilise punktini, kus on ühenduskoht, mille kaudu lõppkasutaja pääseb ligi avalikule võrgule. Kui lõppkasutaja asukohas toimub olemasolevate hoonete oluline rekonstrueerimine nende energiatõhususe parandamiseks (vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2010/31/EL¹¹), annab see ajakohastamisvõimaluse varustada need hooned ka valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristuga, hoonesisese valguskaabliga ja hoone juurdepääsupunktiga.
- (44a) Hoone juurdepääsupunkt peaks olema hõlpsasti juurdepääsetav mitmele operaatorile, st juurdepääsetav ilma ülemäärase pingutuseta, eriti juhul, kui see asub hoone sees, tekitamata hoones monopoolset seisundit või hõlbustamata selle tekkimist.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. mai 2010. aasta direktiiv 2010/31/EL hoonete energiatõhususe kohta (ELT L 153, 18.6.2010, lk 13).

- (44b) Sätted, mis käsitlevad valguskaablivalmidust hoonesiseses füüsilises taristus, valguskaablivalmit hoone juurdepääsupunkti ja juhtmestikku, ei välista samas hoonesiseses füüsilises taristus muud liiki tehnoloogia olemasolu. Need sätted ei tohiks mõjutada hooneomanike õigust varustada hoone lisaks valguskaablile ka hoonesisese juhtmestikuga, täiendava hoonesisese füüsilise taristuga, mis suudab majutada ka juhtmestikku lisaks valguskaablile või muudele elektroonilistele sidevõrkude elementidele.
- (45) Väljavaadet varustada hoone valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristu, valguskaablivalmidusega hoone juurdepääsupunkti või hoonesisese valguskaabliga võib konkreetsetel juhtudel pidada kulude seisukohast eaproportsionaalseks, näiteks mõnede uute ühepereelamute või oluliselt rekonstrueeritavate hoonete puhul. Selline tõdemus võib põhineda objektiivsetel alustel, näiteks sihtotstarbelisel kuluprognosisel, asukohaga seotud majanduslikel põhjustel või kultuuripärandi säilitamise või keskkonnavalastel põhjustel (näiteks teatavat liiki mälestusmärkide puhul).
- (46) Võimalikud ostjad ja üürnikud saaksid kasu selliste hoonete kindlakstegemisest, mis on varustatud valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristu, valguskaablivalmidusega hoone juurdepääsupunkti ja hoonesisese valguskaabliga ning millel on seetõttu märkimisväärne kulude kokkuhoiu potentsiaal. Edendada tuleks ka hoonete valguskaablivalmidust. Seepärast võivad liikmesriigid töötada välja valguskaablivalmiduse märgise hoonete jaoks, mis on varustatud sellise taristu, valguskaablivalmidusega hoone juurdepääsupunkti ja hoonesisese valguskaabliga vastavalt käesolevale määrusele.
- (47) Ettevõtjad, kes pakuvad või kellel on õigus pakkuda üldkasutatavaid elektroonilise side võrke ning kes võtavad konkreetses piirkonnas kasutusele gigabitivõrgud, võiksid saavutada märkimisväärse mastaabisäästu, kui nad saaksid lõpetada oma võrgu hoone juurdepääsupunktis, kasutades olemasolevat füüsilist taristut ja taastades kahjustatud ala. See peaks olema võimalik olenemata sellest, kas abonent on selleks hetkeks väljendanud selgesõnalist huvi teenuse vastu, ning tingimusel, et mõju eraomandile on võimalikult väike. Kui võrgu lõpp-punkt on hoone juurdepääsupunkti juures, on täiendava kliendi ühendamise võimalik oluliselt väiksemate kuludega, eelkõige ühenduste kaudu, mis kulgevad võrgu lõpp-punktideni, või nendes liikmesriikides, kus võrgu lõpp-punkt on lubatud paigutada väljapoole lõppkasutaja konkreetset asukohta, füüsilise punktini, kus on ühenduskoht, mille kaudu lõppkasutaja pääseb ligi avalikule võrgule, eelkõige juurdepääsu kaudu valguskaablivalmidusega hoonesisesele vertikaalsegmendile, kui see on juba olemas. See eesmärk on täidetud ka siis, kui hoone ise on juba varustatud gigabitivõrguga, millele antakse läbipaistvatel, proportsionaalsetel ja mittediskrimineerivatel tingimustel juurdepääs igale üldkasutatava sidevõrgu pakkujale, kellel on hoones aktiivne abonent. See võib eelkõige olla nii liikmesriikides, kes on võtnud direktiivi (EL) 2018/1992 artikli 44 kohaseid meetmeid. Üldkasutatavaid elektroonilisi sidevõrke pakuvad või selleks õigust omavad ettevõtjad peaksid pärast abonendiga sõlmitud lepingu lõpetamist eemaldama oma võrgu elemendid (nt aegunud kaablid, seadmed) ja taastama mõjutatud ala niivõrd, kui see on võimalik.

- (48) Selleks et aidata tagada gigabitivõrkude kättesaadavus lõppkasutajatele, tuleks uued hooned ja oluliselt rekonstrueeritavad hooned varustada valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristuga, hoonesisese valguskaabliga ja hoone juurdepääsupunktiga, välja arvatud juhtudel, kui see on rekonstrueerimistöode kogumaksumusega võrreldes ebaproportsionaalne. Liikmesriikidel peaks olema selle eesmärgi saavutamiseks teatav paindlikkus. Seega ei taheta käesoleva määrusega ühtlustada õigusnorme, mis käsitlevad seotud kulusid, sealhulgas hoonete valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristu, hoonesisese valguskaabli ja hoone juurdepääsupunktiga varustamise kulude katmist.
- (49) Kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega ja võttes arvesse riigis valitsevaid olusid, peaksid liikmesriigid võtma vastu standardid või tehnilised kirjeldused, mis on vajalikud, et varustada uued või oluliselt rekonstrueeritud hooned valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristu ja hoonesisese valguskaabliga ning uued või oluliselt rekonstrueeritud korterelamud juurdepääsupunktiga. Neis standardites või tehnilistes kirjeldustes võib sätestada vähemalt järgmise: hoone juurdepääsupunkti tehniline kirjeldus; valguskaabli liidese tehniline kirjeldus; kaabli tehniline kirjeldus; pistikupesade tehniline kirjeldus; torude või mikrokanalite tehniline kirjeldus; tehniline kirjeldus, mida on vaja, et hoida ära elektriikaablite häired, ja minimaalne painderaadius. Liikmesriigid võivad seada ehituslubade väljaandmise tingimuseks selle, et asjaomaste uute hoonete või oluliste rekonstrueerimistöode projektid, mille jaoks on vaja ehitusluba, on vastavuses standardite või tehniliste kirjeldustega, mis põhinevad sertifitseeritud katsearuandel või sarnasel liikmesriikide kehtestatud korral. Lisaks ehitusloale, mille pädevad asutused annavad pärast selle kontrollimist, kas ehitustehniline projekt vastab asjakohastele normidele, nõutakse mõnes liikmesriigis ka luba pärast ehitamise lõpetamist hoone ettenähtud otstarbel kasutamiseks. Liikmesriigid võivad kehtestada ka sertifitseerimiskavad, et tõendada vastavust standarditele või tehnilistele kirjeldustele ja taotleda valguskaablivalmiduse märgist. Et käesoleva määruse alusel loodavad sertifitseerimiskavad ei suurendaks bürokraatiat, saaksid liikmesriigid võtta arvesse menetlusnõudeid, mida kohaldatakse sertifitseerimiskavade suhtes vastavalt direktiivile 2010/31/EL, ja kaaluda võimalust mõlema taotlusmenetluse koos alustamiseks.
- (50) Võttes arvesse e-kaasatusest tulenevaid sotsiaalseid hüvesid ja väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtu majanduslikku külge, siis juhul, kui lõppkasutaja ruumid ei ole varustatud ei olemasoleva passiivse ega aktiivse valguskaablivalmidusega taristuga ning puuduvad alternatiivid väga suure läbilaskevõimega võrkude pakkumiseks abonendile, peaks kõigil üldkasutatavate sidevõrkude pakkujatel olema õigus ühendada oma võrk omal kulul eravaldusega, tingimusel et mõju eraomandile on võimalikult väike, näiteks taas kasutades võimaluse korral hoones juba olevat füüsilist taristut või tagades kahjustatud alade täieliku taastamise.
- (51) Hoonesisesele füüsilisele taristule juurdepääsu taotlused peaksid kuuluma käesoleva määruse kohaldamisalasse ning valguskaablile juurdepääsu taotlused direktiivi (EL) 2018/1972 kohaldamisalasse.

- (52) Liikmesriigid võivad anda juhiseid selle kohta, kuidas kohaldada hoonesisesele füüsilisele taristule juurdepääsu käsitlevaid sätteid, sealhulgas selle tingimuste kohta. Juhiseid ette valmistades tuleks võtta asjakohaselt arvesse sidusrühmade ja riiklike vaidluste lahendamise organite seisukohti.
- (53) Edendamaks haldusmenetluste ajakohastamist ja paindlikkust ning vähendamaks väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtu kulusid ja ajamahukust, tuleks ühtsete teabepunktide teenuseid osutada täielikult võrgus. Selleks peaksid ühtsed teabepunktid pakkuma lihtsat juurdepääsu vajalikele digivahenditele, nagu veebiportaalid, elektronpostiaadressid, andmebaasid, digiplatvormid ja digirakendused. Need vahendid peaksid andma tõhusal viisil juurdepääsu miinimumteabele olemasoleva füüsilise taristu ja kavandatud ehitustööde kohta ning võimaldama teavet taotleda. Samuti peaksid sellised digivahendid andma juurdepääsu lubade ja trasside rajamise õiguse andmise elektroonilistele haldusmenetlustele ning sellega seotud teabele kohaldatavate tingimuste ja menetluste kohta. Kui liikmesriigis on loodud mitu ühtset teabepunkti, peaksid kõik ühtsed teabepunktid olema lihtsalt ja sujuvalt juurdepääsetavad elektrooniliselt ühtse riikliku digitaalse kontaktpunkti kaudu. Sellisel kontaktpunktil peaks olema ühtne kasutajaliides, mis tagab võrgus juurdepääsu ühtsetele teabepunktile. Selline ühtne riiklik digitaalne kontaktpunkt peaks hõlbustama operaatorite ja ühtse teabepunkti ülesandeid täitvate pädevate asutuste omavahelist suhtlust.
- (54) Liikmesriikidel peaks olema lubatud tugineda sellistele kohalikul, piirkondlikul või riiklikul tasandil juba kättesaadavatele digivahenditele nagu veebiplatvormid, elektronpostiaadressid, andmebaasid, digiplatvormid ja digirakendused ning vajaduse korral neid täiustada, et pakkuda ühtse teabepunkti funktsioone, tingimusel et need on kooskõlas käesolevas määruses sätestatud kohustustega. See hõlmab juurdepääsu ühtse riikliku kontaktpunkti kaudu ja kõigi käesolevas määruses sätestatud funktsioonide kättesaadavust. Selleks, et järgida võimalikult väheste andmete ühekordse kogumise ja täpsuse põhimõtteid, peaks liikmesriikidel olema lubatud vajaduse korral integreerida mitmeid digiplatvorme, andmebaase või rakendusi, mis toetaksid ühtseid teabepunkte. Näiteks võiks digiplatvormid, andmebaasid või rakendused, mis toetavad ühtseid teabepunkte olemasolevate füüsiliste taristute küsimustes, integreerida täielikult või osaliselt platvormide või rakendustega, mida kasutatakse kavandatud ehitustööde ja lubade andmise jaoks.

- (55) Käesolevas määruses sätestatud ühtsete teabepunktide töö tulemuslikkuse tagamiseks peaksid liikmesriigid tagama piisavad vahendid ning konkreetset geograafilist piirkonda käsitleva asjakohase teabe lihtsa kättesaadavuse. Määratud ülesannete maksimaalselt tõhusa täitmise huvides peaks esitatud teave olema piisavalt üksikasjalik, seda ka kohalikus katastris. Sellega seoses võiksid liikmesriigid kaaluda ka sünergiaid ja mastaabisäästu, mis oleks võimalik saavutada koos ühtsete kontaktpunktidega Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/123/EÜ¹² artikli 6 tähenduses ja muude kavandatavate või olemasolevate e-valitsuse lahendustega, et liikuda edasi olemasolevatest struktuuridest lähtudes ja maksimeerida kasutajate saadavat kasu. Samuti peaks ühtsete teabepunktidega olema ühendatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2018/1724¹³ sätestatud ühtne digivärv.
- (56) Ühtse riikliku digitaalse kontaktpunkti, ühtsete teabepunktide ja käesoleva määruse sätete järgimiseks vajalike digivahendite loomise kulude jaoks võiks saada osaliselt või täies mahus rahalist toetust liidu vahenditest, näiteks Euroopa Regionaalarengu Fondist vastavalt järgmisele erieesmärgile: konkurentsivõimelisem ja arukam Euroopa majanduse uuendusliku ja aruka ümberkujundamise ja piirkondliku IKT edendamise kaudu¹⁴; programmist „Digitaalne Euroopa“¹⁵ vastavalt järgmisele erieesmärgile: „Digivõimekuse juurutamine ja parim kasutamine ning koostalitlusvõime“ ning taaste- ja vastupidavusraha¹⁶ järgmiste sammaste alusel: „Digipööre“ ning „Arukas, kestlik ja kaasav majanduskasv, sealhulgas majanduslik ühtekuuluvus, töökohad, tootlikkus, konkurentsivõime, teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon ning hästi toimiv siseturg tugevate VKEdega“, eeldusel et kulud vastavad nende eesmärkidele ja kõlblikuskriteeriumidele.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul ([ELT L 376, 27.12.2006, lk 36](#)).

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1724, millega luuakse ühtne digivärv teabele ja menetlustele ning abi- ja probleemilahendamisteenustele juurdepääsu pakkumiseks ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1024/2012 ([ELT L 295, 21.11.2018, lk 1](#)).

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määruse (EL) 2021/1058 (mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi) artikli 3 lõike 1 punkt a (ELT L 231, 30.6.2021, lk 60).

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määruse (EL) 2021/694 (millega luuakse programm „Digitaalne Euroopa“ ja tunnistatakse kehtetuks otsus (EL) 2015/2240) artikkel 8 (ELT L 166, 11.5.2021, lk 1).

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määruse (EL) 2021/241 (millega luuakse taaste- ja vastupidavusraha) artikkel 3 (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

- (57) Kui füüsilisele taristule juurdepääsu või ehitustööde koordineerimist käsitlevatel äriläbirääkimistel ei jõuta tehnilistes ja ärilistes tingimustes kokkuleppele, peaks kummalgi osapoolel olema võimalik pöörduda riikliku vaidluste lahendamise organi poole, kes teeks osapooltele kohustusliku lahenduse, et vältida põhjendamatu keeldumist taotluse täitmisest või ebaõiglaste tingimuste kehtestamist. Juurdepääsu andmise hinna määramisel või koordineeritud ehitustööde kulude jagamisel peaks vaidluste lahendamise organ tagama, et juurdepääsu pakkujal ja ehitustöid kavandavatel võrguoperaatoritel on õiglane võimalus teenida tagasi kulutused, mille nad on teinud, pakkudes juurdepääsu oma füüsilisele taristule või koordineerides kavandatud ehitustöid. Seejuures tuleks arvesse võtta konkreetseid olusid, kehtestatud tariifstruktuure ja riigi reguleeriva asutuse poolt varem kehtestatud parandusmeetmeid. Vaidluste lahendamise organ peaks võtma arvesse ka seda, milline mõju on taotletud juurdepääsul või kavandatud ehitustööde koordineerimisel juurdepääsu pakkuja või ehitustöid kavandavate võrguoperaatorite äriplaanile, kaasa arvatud nende tehtud või kavandatavatele investeeringutele, eeskätt investeeringutele sellesse füüsilisse taristusse, mille kohta taotlus käib.
- (58) Et hoida ära viivitusi võrgu kasutuselevõtmisel, peaks riiklik vaidluste lahendamise organ vaidluse lahendama õigeaegselt ja igal juhul hiljemalt nelja kuu jooksul alates vaidluse lahendamise taotluse kättesaamisest, kui tegemist on vaidlusega, mis puudutab juurdepääsu olemasolevale füüsilisele taristule, ning kahe kuu jooksul, kui vaidlus puudutab füüsilise taristu alast läbipaistvust või kavandatud ehitustööde koordineerimist või läbipaistvust. Vaidluse lahendamisel esinevaid viivitusi põhjustavad erandlikud asjaolud ei pruugi olla vaidluste lahendamise organi kontrolli all, näiteks otsuse tegemiseks ebapiisav teave või dokumentatsioon, sh seisukohad, mida väljendavad muud pädevad asutused, kellega on vaja konsulteerida, või juhtumi keerukus.
- (59) Kui väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtmisel tekib vaidlusi seoses juurdepääsuga füüsilisele taristule, kavandatud ehitustöödega või selle kohta käiva teabega, peaks vaidluste lahendamise organil olema õigus lahendada sellised vaidlused siduva otsusega. Igal juhul ei tohiks sellise organi otsused piirata ühegi poole võimalust pöörduda asjaga kohtusse või kasutada enne ametlikku vaidluse lahendamist või sellega paralleelselt lepitusmehhanismi, mis võib aset leida vahendamise või täiendavate arvamuste vahetamise kujul.
- (60) Kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega ei tohiks käesoleva direktiivi kohaldamine piirata liikmesriikide võimalust määrata regulatiivsete ülesannete täitmine ametiasutustele, kes sobivad nende täitmiseks kõige paremini kooskõlas liikmesriigi volituste ja pädevuste jaotamise põhiseadusliku süsteemiga ning käesolevas määruses sätestatud nõuetega. Halduskoormuse vähendamiseks peaks liikmesriikidel olema lubatud määrata olemasolevaid asutusi või säilitada pädevaid asutusi, kes on juba määratud vastavalt direktiivile 2014/61/EL. Teave pädeva(te)le asutus(t)ele määratud ülesannete kohta tuleks avaldada ühtse teabepunkti kaudu ning sellest tuleks teatada komisjonile, kui seda pole veel tehtud vastavalt direktiivile 2014/61/EL. Liikmesriikidele jääv õigus jaotada ühtse teabepunkti ülesanded mitme pädeva asutuse vahel ei tohiks mõjutada nende suutlikkust neid ülesandeid tulemuslikult täita.

- (61) Vaidluste lahendamiseks nimetatud organ ja ühtse teabepunkti funktsioone täitev pädev asutus peaksid tagama asjaomastele osapooltele erapooletuse, sõltumatuse ja struktuurilise lahususe; kasutama oma volitusi erapooletult, läbipaistvalt ja õigeaegselt ning neil peaksid olema asjakohased pädevused ja vahendid.
- (62) Liikmesriigid peaksid nägema ette asjakohased, tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused juhuks, kui ei täideta käesoleva määruse sätteid või pädeva asutuse vastu võetud siduvat otsust, kaasa arvatud juhtudel, kui võrguoperaator või avaliku sektori asutus esitab ühtse teabepunkti kaudu teadlikult või jämedalt ja hooletult eksitavat, vigast või ebatäielikku teavet.
- (63) Kuna liikmesriigid ei suuda püsivate erinevate lähenemisviiside ning direktiivi 2014/61/EL aeglase ja ebatõhusa ülevõtmise tõttu piisavalt saavutada käesoleva määruse eesmäärke, et hõlbustada väga suure läbilaskevõimega võrkude jaoks sobilike füüsiliste taristute kasutuselevõttu kogu liidus siseturgu edendaval viisil, küll aga saab neid eesmäärke võrkude kasutuselevõtu ja vajalike investeeringute mastaapide tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (63b) Käesolev määrus ei piira liikmesriikide kohustust kaitsta riiklikku julgeolekut ega nende õigust kaitsta muid riigi põhifunktsioone, eelkõige avaliku julgeoleku, territoriaalse terviklikkuse ja õiguskorra säilitamise valdkonnas. Seetõttu tuleks taoliste küsimuste puhul tehtud erandeid käesolevast määrusest pidada nõuetekohaselt põhjendatuks ja proportsionaalseks.
- (64) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid; eeskätt püütakse käesoleva määrusega tagada, et täielikult austatakse õigust eraelu puutumatusele ja ärisaladuste kaitsele, ettevõtlusvabadust, omandiõigust ja õigust tõhusale õiguskaitsevahendile. Käesolevat määrust tuleb kohaldada kooskõlas nimetatud õiguste ja põhimõtetega.
- (65) Käesoleva määruse sätteid käsitlevad kõiki direktiiviga 2014/61/EL kaetud sisulisi valdkondi ning seepärast tuleks nimetatud direktiiv kehtetuks tunnistada.

- (66) Jõustumise ja kohaldamise alguse vahele jääv 24 kuu pikkune ajavahemik peaks andma liikmesriikidele piisavalt aega tagamaks, et siseriiklikud õigusaktid ei sisalda takistusi käesoleva määruse ühetaolisele ja tulemuslikule kohaldamisele. Väikeste omavalitsusüksuste puhul, kus on vähem kui 3 500 elanikku, võivad liikmesriigid käesolevas määruses sätestatud tingimustel ette näha, et füüsilisele taristule juurdepääsu taotluste kohta teabe esitamise tähtaega pikendatakse veel 12 kuu võrra Eespool nimetatud 24 kuu pikkune ajavahemik ei piira käesoleva määruse konkreetseid norme määruse konkreetsete sätete kohaldamise edasilükkamise kohta. Liikmesriigid peavad tühistama käesoleva määrusega kattuvad või sellega vastuolus olevad siseriiklikud sätted selleks ajaks, kui käesolevat määrust hakatakse kohaldama. Mis puudutab uute õigusaktide vastuvõtmist selle ajavahemiku jooksul, siis on liikmesriikidel vastavalt ELi lepingu artikli 4 lõikele 3 lojaalse koostöö kohustus mitte võtta meetmeid, mis oleksid vastuolus liidu tulevaste õigusnormidega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Reguleerimisese ja kohaldamisala

1. Käesoleva määruse eesmärk on lihtsustada ja stimuleerida väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõttu, edendades olemasoleva füüsilise taristu ühist kasutamist ja võimaldades uue füüsilise taristu tõhusamat kasutuselevõtmist, et selliseid võrke saaks kasutusele võtta kiiremini ja väiksemate kuludega.
2. Kui mõni käesoleva määruse säte läheb vastuollu direktiivi (EL) 2018/1972 või direktiivi 2002/77/EÜ sätetega, on ülimuslikud nimetatud direktiivide asjakohased sätted.
3. Käesoleva määrusega kehtestatakse miinimumnõuded lõikes 1 sätestatud eesmärkide saavutamiseks. Liikmesriigid võivad kooskõlas liidu õigusega säilitada või kehtestada norme, mis on nimetatud miinimumnõuetest rangemad või üksikasjalikumad, kui nende eesmärk on edendada olemasoleva füüsilise taristu ühist kasutamist või võimaldada uue füüsilise taristu tõhusamat kasutuselevõttu.
4. Erandina lõikest 3 ei või liikmesriigid säilitada ega kehtestada norme, mis on rangemad või üksikasjalikumad kui need, mis on sätestatud artikli 3 lõike 3 punktides a–e, artikli 3 lõikes 6, artikli 4 lõike 5 teises lõigus, artikli 5 lõike 2 teises lõigus, artikli 5 lõikes 4, artikli 6 lõikes 2 ja artikli 8 lõigetes 7 ja 8.
5. Käesolev määrus ei piira liikmesriikide kohustust kaitsta riiklikku julgeolekut ega nende õigust kaitsta muid riigi põhifunktsioone, sealhulgas tagada riigi territoriaalne terviklikkus ja säilitada õiguskord.

Artikkel 2

Mõisted

Käesoleva määruse kohaldamisel kasutatakse direktiivi (EL) 2018/1972 mõisteid, eelkõige mõisteid „elektroonilise side võrk“, „väga suure läbilaskevõimega võrk“, „üldkasutatav elektroonilise side võrk“, „võrgu lõpp-punkt“, „seotud vahendid“, „lõppkasutaja“, „võrkude ja teenuste turvalisus“, „juurdepääs“ ja „operaator“.

Kasutatakse ka järgmisi mõisteid:

(1) „võrguoperaator“ –

(a) direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 2 punktis 29 määratletud operaator;

(b) ettevõtja, kes pakub füüsilist taristut, mille eesmärk on pakkuda:

i) tootmis-, transpordi- või jaotusteenuseid seoses:

- gaasiga;
- elektriga, sealhulgas tänavavalgustusega;
- küttega;
- veega, sealhulgas heitvee ja reovee kõrvaldamise või puhastamise ning äravoolusüsteemidega;

ii) transporditeenuseid, sealhulgas raudteed, sõiduteed, sealhulgas linnateed, sadamad ja lennujaamad;

2) „avaliku sektori asutus“ – riigi-, piirkondlik või kohalik asutus, avalik-õiguslik isik või ühest või mitmest sellisest asutusest või avalik-õiguslikust isikust koosnev ühendus;

3) „avalik-õiguslik isik“ – isik, kellel on kõik järgmised omadused:

- a) nad on asutatud kindlal eesmärgil rahuldada üldisi huve ja ei tegele tööstuse ega kaubandusega;
- b) neil on juriidilise isiku staatus;
- c) neid rahastavad täielikult või põhiliselt riigi-, piirkondlikud või kohalikud asutused või teised avalik-õiguslikud isikud; või nende juhtimist kontrollivad nimetatud omavalitsused või isikud; või neil on haldus-, juhtimis- või järelevalveorgan, millesse riigi-, piirkondlik või kohalik asutus või teised avalik-õiguslikud isikud nimetavad üle poole liikmetest;

4) „füüsiline taristu“ –

- a) võrgu element, mille eesmärk on majutada muid võrgu elemente, muutumata ise võrgu aktiivseks elemendiks, näiteks torud, mastid, kaablikanalid, kontrollkaevud, juurdepääsuluugid, kaablikapid, antennirajatised, tornid ja postid, samuti hooned, sealhulgas nende katused ja teatav osa fassaadist või hoonetesse sissepääsud, ja mis tahes muu võrguelementide majutamiseks sobida võiv vara, sealhulgas tänavainventar, näiteks valgustuspostid, tänavasildid, valgusfoorid, reklaamtahvlid, teemaksu kogumispunkti tarindid, bussi- ja trammipeatused ning metroo- ja rongijaamad;
- b) kui need ei ole võrgu osa ja on avaliku sektori asutuste omandis või nende kontrolli all: hooned, sealhulgas nende katused ja teatav osa fassaadist või hoonetesse sissepääsud, ja mis tahes muu võrguelementide majutamiseks sobida võiv vara, kaasa arvatud tänavainventar, näiteks valgustuspostid, tänavasildid, valgusfoorid, reklaamtahvlid, teemaksu kogumispunkti tarindid, bussi- ja trammipeatused ning metroo- ja rongijaamad.

Kaablid, sealhulgas kasutamata valguskaabel, samuti võrgu elemendid, mida kasutatakse olmevee tarnimiseks, nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2020/2184¹⁷ artikli 2 punktis 1, ei ole käesoleva määruse tähenduses füüsiline taristu;

5) „ehitustööd“ – üld- või tsiviilehitustööde tulemused tervikuna, mis on iseenesest piisavad, et täita mõnd majanduslikku või tehnilist funktsiooni, ning mis hõlmavad füüsilise taristu ühte või mitut elementi;

6) „hoonesisene füüsiline taristu“ – lõppkasutaja asukohas asuv füüsiline taristu või seal asuvad rajatised, sealhulgas ühisomandis olevad elemendid, mis on mõeldud sisaldama traadiga ja/või traadita juurdepääsuvõrke, kui sellised juurdepääsuvõrgud on võimelised osutama elektroonilise side teenuseid ja ühendama hoone juurdepääsupunkti võrgu lõpp-punktiga või nendes liikmesriikides, kus võrgu lõpp-punkt on lubatud paigutada väljapoole lõppkasutaja konkreetset asukohta, füüsilise punktiga, kus on ühenduskoht, mille kaudu lõppkasutaja pääseb ligi avalikule võrgule;

7) „hoonesisene valguskaabel“ – lõppkasutaja asukohas asuvad kiudoptilised kaablid, sealhulgas ühisomandis olevad elemendid, mis on mõeldud osutama elektroonilise side teenuseid ja ühendama hoone juurdepääsupunkti võrgu lõpp-punktiga või nendes liikmesriikides, kus võrgu lõpp-punkt on lubatud paigutada väljapoole lõppkasutaja konkreetset asukohta, füüsilise punktiga, kus on ühenduskoht, mille kaudu lõppkasutaja pääseb ligi avalikule võrgule;

8) „valguskaablivalmidusega hoonesisene füüsiline taristu“ – hoonesisene füüsiline taristu, mis on ette nähtud kiudoptiliste elementide majutamiseks;

9) „olulised rekonstrueerimistööd“ – lõppkasutaja asukohas toimuvad ehitustööd, mille hulka kuuluvad kogu hoonesisese füüsilise taristu või selle olulise osa struktuurimuudatused ning milleks on riigisisese õiguse kohaselt vaja ehitusluba;

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2020. aasta direktiiv (EL) 2020/2184 olmevee kvaliteedi kohta (ELT L 435, 23.12.2020, lk 1).

- (10) „luba“ – selgesõnaline või vaikimisi otsus või otsuste kogum, mille üks või mitu pädevat asutust on teinud üheaegselt või üksteise järel ning mida ettevõtjal on riigisisese õiguse kohaselt vaja väga suure läbilaskevõimega võrgu elementide kasutuselevõtuks vajalike üld- või tsiviilehitustööde teostamiseks;
- (11) „hoone juurdepääsupunkt“ – mitmele üldkasutatavaid elektroonilise side võrke pakkuvale või selleks õigust omavale ettevõtjale kergesti ligipääsetav füüsiline punkt hoones või väljaspool hoonet, mille kaudu tehakse kättesaadavaks valguskaablivalmidusega hoonesisene füüsiline taristu;
- (12) „trasside rajamise õigus“ – direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 43 lõikes 1 osutatud õigus, mis antakse operaatorile vahendite paigaldamiseks riigivara või eraomandi peale, kohale või alla eesmärgiga võtta kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrk ja seotud vahendid.

Artikkel 3

Juurdepääs olemasolevale füüsilisele taristule

1. Ilma et see piiraks lõike 3 kohaldamist, rahuldavad kõik avaliku sektori asutused, kelle omandis füüsiline taristu on või kes seda kontrollivad, ja kõik võrguoperaatorid operaatori kirjaliku taotluse korral kõik põhjendatud taotlused, mis käsitlevad juurdepääsu sellele füüsilisele taristule õiglastel ja mõistlikel tingimustel (sh hind), et võtta kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrkude elemente või nendega seotud vahendeid. Avaliku sektori asutused, kelle omandis füüsiline taristu on või kes seda kontrollivad, rahuldavad kõik põhjendatud taotlused juurdepääsu saamiseks mittediskrimineerivatel tingimustel. Sellises kirjalikus taotluses täpsustatakse selle füüsilise taristu elemendid, millele juurdepääsu taotletakse, sealhulgas konkreetne ajavahemik. Liikmesriigid võivad nende taotluste suhtes kehtestada üksikasjalikud nõuded.
2. Juurdepääsu andmise õiglaste ja mõistlike tingimuste, sealhulgas hindade kindlaks määramisel võtavad võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused, kelle omandis füüsiline taristu on või kes seda kontrollivad, arvesse vähemalt järgmist, kui see on asjakohane:

- a) juurdepääsu taotleivate operaatorite ja füüsilisele taristule juurdepääsu andvate võrguoperaatorite või avaliku sektori asutuste vahel kokku lepitud olemasolevad lepingud ja äritingimused;
- b) vajadus tagada, et juurdepääsu pakkujal, sealhulgas seotud vahendite pakkujatel on õiglane võimalus katta kulud, mida ta kannab, et pakkuda juurdepääsu oma füüsilisele taristule, võttes arvesse konkreetseid riigisiseseid tingimusi, ärimudeleid ja tariifstruktuure, mis on kehtestatud, et luua kulude katmiseks õiglasel võimalusel; elektroonilise side võrkude puhul võetakse arvesse ka riigi reguleeriva asutuse kehtestatud parandusmeetmeid;
- c) taotletava juurdepääsu mõju juurdepääsu pakkuja äriplaanile, kaasa arvatud investeeringutele füüsilisse taristusse, millele juurdepääsu taotleti, ning vajadus tagada, et juurdepääsu pakkuja saab investeeringult õiglast tulu, mis kajastab asjaomaseid turutingimusi, ning eelkõige ettevõtjate puhul, kes pakuvad ennekõike tugijaama ja võimaldavad füüsilist juurdepääsu rohkem kui ühele sellisele ettevõtjale, kes pakuvad või kellel on luba pakkuda üldkasutatavaid elektroonilise side võrke, nende erinevad ärimudelid;

Mis puudutab konkreetselt operaatorite juurdepääsu füüsilisele taristule, siis võivad vaidluste lahendamise organid, võttes asjakohasel juhul arvesse lõike 9 kohaselt kehtestatud juhiseid, kaaluda juurdepääsu andmise õiglaste ja mõistlike tingimuste, sealhulgas hindade kindlaks määramisel järgmist:

- nende investeeringute majanduslik tasuvus, lähtudes nende riskiprofiilist;
- investeeringutasuvuse võimalik ajakava;
- juurdepääsu mõju hilisemale konkurentsile ning seeläbi hindadele ja investeeringutasuvusele;
- võrguvarade amortisatsioon juurdepääsutaotluse esitamise ajal;

- investeeringu tegemise ajal selle aluseks olnud ärimudel, seda eeskätt ühenduvuse pakkumiseks kasutatavasse füüsilisse taristusse tehtud investeeringute korral, ning
- juurdepääsu taotlejale varem pakutud võimalused ühiselt investeerida füüsilise taristu kasutuselevõttu, eeskätt vastavalt direktiivi (EL) 2018/1972 artiklile 76, ja ühise kasutuselevõtu võimalused.

3. Võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused, kelle omandis füüsiline taristu on või kes seda kontrollivad, võivad keelduda juurdepääsu andmisest konkreetsele füüsilisele taristule ühel või mitmel järgmisel tingimusel:

- a) juurdepääsutaotluses käsitletav füüsiline taristu ei ole tehniliselt sobiv lõikes 1 osutatud väga suure läbilaskevõimega võrgu mis tahes elementide majutamiseks;
- b) lõikes 1 osutatud väga suure läbilaskevõimega võrgu elementide või nendega seotud vahendite majutamiseks ei ole piisavalt ruumi, võttes sealjuures muu hulgas arvesse juurdepääsu pakkuja piisavalt tõendatud tulevast ruumivajadust, näiteks avalikult kättesaadavates investeerimiskavades või lubatud läbilaskevõime piirmäärana, protsendina kogu läbilaskevõimest;
- c) olemasolevad ohutuse, riikliku julgeoleku ja rahvatervisega seotud põhjendused;
- d) olemasolevad nõuetekohased põhjendused seoses võrkude, eelkõige elutähtsa riikliku taristu terviklikkuse ja turvalisusega;
- e) olemasolev nõuetekohaselt põhjendatud risk, et kavandatud elektroonilise side teenused põhjustavad tõsiseid häireid teistes sama füüsilise taristu kaudu osutatavates teenustes; või
- f) otstarbekate alternatiivide olemasolu passiivseks hulgitasandi füüsiliseks juurdepääsuks elektroonilise side võrkudele, sealhulgas juurdepääsuks kasutamata valguskaablile või valguskaabelühendusele, mida pakub sama võrguoperaator ning mis sobib väga suure läbilaskevõimega võrkude pakkumiseks, tingimusel, et sellist juurdepääsu pakutakse õiglastel ja mõistlikel tingimustel.

Liikmesriigid võivad ette näha, et võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused, kelle omandis füüsiline taristu on või kes seda kontrollivad, võivad keelduda juurdepääsu andmisest konkreetsele füüsilisele taristule, kui on olemas otstarbekad alternatiivid mittediskrimineerivaks avatud hulgitasandi juurdepääsuks väga suure läbilaskevõimega sidevõrkudele, mida pakub sama võrguoperaator või sama avaliku sektori asutus, tingimusel et:

- i. selliseid hulgitasandi juurdepääsu alternatiive pakutakse õiglastel ja mõistlikel tingimustel ning
- ii. taotluse esitanud operaatori kasutuselevõtu projekt hõlmab sama leviala ja olemas ei ole ühtegi muud lõppkasutaja ruume ühendavat valguskaabeühenduse võrku (Fttp), mis teenindaks sama leviala.

Juurdepääsu andmisest keeldumise korral teatab võrguoperaator või avaliku sektori asutus, kelle omandis füüsiline taristu on või kes seda kontrollib, juurdepääsu taotlejale kirjalikult keeldumise konkreetset ja üksikasjalikud põhjused niipea kui võimalik ja hiljemalt kahe kuu jooksul alates täieliku juurdepääsutaotluse kättesaamise kuupäevast, välja arvatud siseriiklikus õiguses määratletud elutähtsa riikliku taristu puhul, mille puhul ei nõuta taotlejale keeldumisest teatamisel konkreetseid ja üksikasjalikke põhjendusi.

4. Liikmesriigid võivad luua või määrata asutuse, mis koordineerib juurdepääsutaotlusi avaliku sektori asutustele, kelle omandis on füüsiline taristu või kes seda kontrollivad, pakub juriidilist ja tehnilist nõu juurdepääsutingimuste läbirääkimiste kaudu ning hõlbustab teabe jagamist artiklis 10 osutatud ühtse teabepunkti kaudu.

5. Kui füüsilise taristu suhtes kohaldatakse juba juurdepääsukohustusi, mille riigi reguleeriv asutus on kehtestanud vastavalt direktiivile (EL) 2018/1972 või mille on kehtestanud muu pädev asutus või mis tulenevad liidu riigiabi eeskirjade kohaldamisest, ei kohaldata selle taristu suhtes lõigetes 1, 2 ja 3 sätestatud kohustusi seni, kuni kõnealused juurdepääsukohustused kehtivad.

6. Avaliku sektori asutused, kelle omandis on füüsiline taristu või teatavad füüsiliste taristute kategooriad või kes neid kontrollivad, ei või kohaldada lõikeid 1, 2 ja 3 selle füüsilise taristu või füüsiliste taristute kategooriate suhtes põhjustel, mis on seotud arhitektuurilise, ajaloolise, religioosse või keskkonnavalase väärtusega või avaliku julgeoleku, kaitse, ohutuse ja rahvatervisega. Liikmesriigid määratlevad sellise füüsilise taristu või füüsiliste taristute kategooriad oma territooriumil, lähtudes nõuetekohaselt põhjendatud ja proportsionaalsetest argumentidest. Füüsiliste taristute kategooriate loetelu ja nende määratlemiseks kohaldatud kriteeriumid avaldatakse ühtse teabepunkti kaudu.

7. Operaatoritel on õigus pakkuda juurdepääsu oma füüsilisele taristule selliste võrkude kasutuselevõtu jaoks, mis ei ole elektroonilise side võrgud või nendega seotud vahendid.

8. Käesolev artikkel ei piira füüsilise taristu omaniku omandiõigust, kui omanikuks ei ole võrguoperaator või avaliku sektori asutus, ning ühegi kolmanda isiku, näiteks maaomanike ja eraomanike omandiõigust või, kui see on kohaldatav, üürnike õigusi.

9. Liikmesriigid võivad anda juhiseid käesoleva artikli kohaldamise kohta.

Artikkel 4

Läbipaistvus seoses füüsilise taristuga

1. Selleks et taotleda juurdepääsu füüsilisele taristule vastavalt artiklile 3, on igal operaatoril õigus saada taotluse alusel ühtse teabepunkti kaudu juurdepääs järgmisele elektroonilisele miinimumteabele olemasoleva füüsilise taristu kohta:

- a) geoviidetega asukoht ja trass;
- b) taristu liik ja praegune kasutusviis;
- c) kontaktpunkt.

Selline miinimumteave peab olema kättesaadav proportsionaalsetel, mittediskrimineerivatel ja läbipaistvatel tingimustel ja igal juhul hiljemalt 15 tööpäeva jooksul pärast seda, kui on esitatud taotlus teabe saamiseks. Põhjendatud juhtudel võib kõnealust ajavahemikku pikendada 15 tööpäeva võrra. Juurdepääsu taotlemaid operaatoreid teavitatakse uuest tähtajast ühtse teabepunkti kaudu.

Operaator, kes taotleb teabele juurdepääsu käesoleva artikli alusel, peab täpsustama piirkonna, kus ta kavatses väga suure läbilaskevõimega võrgu elemente või seotud vahendeid kasutusele võtta.

Juurdepääsu miinimumteabele võib piirata või selle andmisest keelduda ainult siis, kui see on vajalik, et tagada avaliku sektori asutuste omandisse kuuluvate või nende kontrolli all olevate teatavate hoonete turvalisus, võrkude turvalisus ja terviklikkus, riiklik julgeolek, riikliku elutähtsa taristu julgeolek, rahvatervis või ohutus, kui füüsiliste taristute suhtes ei kohaldata juurdepääsukohustusi kooskõlas artikli 3 lõikega 6, või konfidentsiaalsusnõuete, tegevus- ja ärisaladuste tõttu.

2. Võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused teevad lõikes 1 osutatud miinimumteabe ühtse teabepunkti kaudu elektroonilisel kujul kättesaadavaks kõige hiljem 24 kuu möödumisel käesoleva määruse jõustumisest. Võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused teevad samadel tingimustel viivitamata kättesaadavaks kõnealuse teabe uuendused ja igasuguse uue lõikes 1 osutatud miinimumteabe. Kui võrguoperaatorid või avaliku sektori asutused ei täida lõikes 1 sätestatud kohustust, võivad pädevad asutused nõuda, et lõikes 1 osutatud puuduv teave tehtaks 15 tööpäeva jooksul pärast taotluse saamist elektrooniliselt kättesaadavaks ühtse teabepunkti kaudu, ilma et see piiraks liikmesriikide võimalust määrata selle kohustuse täitmata jätmise eest karistusi võrguettevõtjatele ja avaliku sektori asutustele, kelle omandis füüsiline taristu on või kes seda kontrollivad.

3. Võrguoperaatorid ja avaliku sektori asutused rahuldavad mõistlikud taotlused vaadelda nende füüsilise taristu konkreetseid elemente operaatori konkreetse taotluse korral kohapeal. Sellistes taotlustes tuleb täpsustada, milliseid asjaomase füüsilise taristu elemente väga suure läbilaskevõimega võrgu elementide või seotud vahendite kasutuselevõtmine puudutaks. Füüsilise taristu konkreetseid elemente lubatakse kohapeal vaadelda proportsionaalsetel, mittediskrimineerivatel ja läbipaistvatel tingimustel ühe kuu jooksul alates taotluse kättesaamisest, arvestades lõike 1 neljandas lõigus sätestatud piiranguid. Liikmesriigid võivad sellise taotluse suhtes kehtestada üksikasjalikud nõuded.

4. Liikmesriigid võivad otsustada, et lõikeid 1, 2 ja 3 ei kohaldata julgeolekukaalutlustel siseriikliku õiguse kohaselt määratletud kogu elutähtsa riikliku taristu või selle osade suhtes.

5. Lõikeid 1, 2 ja 3 ei kohaldata:

- a) kui tegemist on füüsilise taristuga, mis ei ole tehniliselt sobiv väga suure läbilaskevõimega võrkude või nendega seotud vahendite kasutuselevõtuks, või
- b) konkreetsetel juhtudel, kui kohustus anda vastavalt lõike 1 esimesele lõigule teavet füüsilise taristu teatavate olemasolevate liikide kohta oleks ebaproportsionaalne, lähtudes liikmesriikide tehtud kulude-tulude analüüsist ja konsultatsioonidest sidusrühmadega, või
- c) kui füüsilise taristu suhtes ei kohaldata juurdepääsukohustusi vastavalt artikli 3 lõikele 6.

Selliste erandite kohaldamise põhjendus, kriteeriumid ja tingimused avaldatakse ühtse teabepunkti kaudu.

6. Operaatorid, kes saavad käesoleva artikli kohaselt juurdepääsu teabele, võtavad asjakohased meetmed, et tagada konfidentsiaalsuse ja tegevus- ja ärisaladuste austamine.

Artikkel 5

Ehitustööde koordineerimine

1. Füüsilist taristut omavatel või kontrollivatel avaliku sektori asutustel ja kõigil võrguoperaatoritel on õigus pidada väga suure läbilaskevõimega võrkude või nendega seotud vahendite kasutuselevõtmiseks operaatoritega läbirääkimisi ehitustööde koordineerimist, sealhulgas kulude jaotamist käsitlevate lepingute üle.

2. Füüsilist taristut omavad või kontrollivad avaliku sektori asutused ja kõik võrguoperaatorid, kes otseselt või kaudselt teostavad või kavatsevad teostada täielikult või osaliselt riiklikest vahenditest rahastatavaid ehitustöid, rahuldavad operaatorite mõistlikud kirjalikud taotlused koordineerida neid ehitustöid läbipaistvatel ja mittediskrimineerivatel tingimustel, et võtta kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrkude elemente või nendega seotud vahendeid. Liikmesriigid võivad täpsustada sellise taotluse üksikasjalikud nõuded, sealhulgas osalise rahastamise juhud.

Sellised taotlused rahldatakse tingimusel, et järgmised kumulatiivsed tingimused on täidetud:

- a) sellega ei tekitata võrguoperaatorile, kes kõnealuseid ehitustöid esialgselt kavandas, pöördumatuid lisakulusid, sh kulusid, mida põhjustavad täiendavad viivitused, ilma et see piiraks võimalust leppida kokku kulude jaotamises asjaomaste poolte vahel;
- b) töö koordineerimist jääb juhtima võrguoperaator, kes kõnealuseid ehitustöid esialgselt kavandas;
- c) koordineerimistaotlus esitatakse niipea kui võimalik ja juhul, kui vaja on luba, vähemalt kaks kuud enne seda, kui lõplik projekt esitatakse loa saamiseks pädevatele asutustele.

3. Kui üldkasutatavaid elektroonilise side võrke pakkuv või selleks õigust omav ettevõtja esitab ehitustööde koordineerimiseks taotluse üldkasutatavaid elektroonilise side võrke pakkuvale või selleks õigust omavale ettevõtjale, võib taotlust pidada põhjendamatuks, kui täidetud on mõlemad järgmised tingimused:

- a) taotlus puudutab piirkonda, mille kohta on tehtud üks järgmistest:
 - i) prognoos lairibavõrkude, kaasa arvatud väga suure läbilaskevõimega võrkude ulatuse kohta vastavalt direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 22 lõikele 1;
 - ii) üleskutse teatada oma kavatsusest võtta kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrgud vastavalt direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 22 lõikele 3;
 - iii) liidu riigiabi eeskirjade kohaldamiseks korraldatud avalik konsultatsioon;

- b) taotluse esitanud ettevõtja ei ole väljendanud oma kavatsust võtta punktis a osutatud piirkonnas kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrgud üheski viimatistest menetlustest, mida on selles punktis nimetatud ja mis hõlmavad ajavahemikku, mille jooksul koordineerimistaotlus esitati.

Kui koordineerimistaotlust peetakse esimese löigu alusel põhjendamatuks, võtab üldkasutatavaid elektroonilise side võrke pakkuv või selleks õigust omav ettevõtja, kes keeldub ehitustöid koordineerimast, füüsilise taristu kasutusele piisavas mahus, et võtta tulevikus arvesse kolmandate isikute juurdepääsuga seotud põhjendatud vajadusi.

4. Liikmesriigid võivad otsustada, et lõikeid 2 ja 3 ei kohaldata ehitustööde suhtes, mille maht on väärtuse, suuruse või kestuse poolest piiratud, ega elutähtsa riikliku taristu suhtes. Liikmesriigid määratlevad nõuetekohaselt põhjendatud ja proportsionaalsete argumentide põhjal, millist liiki ehitustöid peetakse mahu poolest piiratuks või seotuks elutähtsa riikliku taristuga, tuginedes liidu või siseriiklikule õigusele. Teave selliste ehitustööde liikide kohta avaldatakse ühtse teabepunkti kaudu. Liikmesriigid võivad otsustada elutähtsa riikliku taristuga seotud teavet mitte avaldada.

5. Liikmesriigid võivad anda juhiseid käesoleva artikli kohaldamise kohta.

Artikkel 6

Läbipaistvus seoses kavandatavate ehitustöödega

1. Selleks et taotleda artikli 5 lõikes 2 osutatud ehitustööde koordineerimist, teevad võrguoperaatorid ühtse teabepunkti kaudu elektroonilisel kujul kättesaadavaks järgmise miinimumteabe:

- a) tööde geoviidetega asukoht ja liik;
- b) asjaomase füüsilise taristu elemendid;
- c) tööde eeldatav alguskuupäev ja kestus;

- d) prognoositud kuupäev, mil kavatsetakse esitada lõplik projekt loa saamiseks pädevale asutusele, kui see on asjakohane;
- e) kontaktpunkt.

Võrguoperaator tagab, et esimeses lõigus osutatud teave tema füüsilise taristuga seotud kavandatud ehitustööde kohta on õige ja ajakohane ning tehtud ühtse teabepunkti kaudu kiiresti kättesaadavaks. Seda tuleb teha niipea, kui teave on võrguoperaatorile kättesaadav, ning igal juhul ja loa vajalikkuse korral hiljemalt kolm kuud enne loataotluse esmakordset esitamist pädevatele asutustele.

Selleks et hõlbustada kokkuleppeid ehitustööde koordineerimise kohta avaliku sektori asutuste omandis või kontrolli all olevate linnateede või kõnniteede ehitamisel või rekonstrueerimisel, teevad avaliku sektori asutused ühtse teabepunkti kaudu elektrooniliselt kättesaadavaks esimeses lõigus osutatud teabe. Seda tehakse niipea, kui teave on avaliku sektori asutusele kättesaadav, ning igal juhul ja loa taotlemise korral hiljemalt kolm kuud enne loataotluse esmakordset esitamist pädevatele asutustele.

Operaatoritel on õigus saada taotluse alusel ühtse teabepunkti kaudu juurdepääs esimeses lõigus osutatud miinimumteabele elektroonilisel kujul. Teabele juurdepääsu saamise taotluses tuleb täpsustada, millises piirkonnas kavatseb taotluse esitanud operaator väga suure läbilaskevõimega võrgu elemente või sellega seotud vahendeid kasutusele võtta. Taotletud teave tehakse proportsionaalsetel, mittediskrimineerivatel ja läbipaistvatel tingimustel kättesaadavaks 15 tööpäeva jooksul alates teabetaotluse kättesaamise kuupäevast. Põhjendatud juhtudel võib kõnealust ajavahemikku pikendada 15 tööpäeva võrra. Juurdepääsu miinimumteabele võib piirata või selle andmisest keelduda ainult sellises ulatuses, mis on vajalik, et tagada võrkude, sealhulgas elutähtsate taristute turvalisus ja terviklikkus, riiklik julgeolek, rahva tervis ja ohutus, konfidentsiaalsus või tegevus- ja ärisaladused.

2. Liikmesriigid võivad otsustada, et lõiget 1 ei kohaldata teabe suhtes, mis käsitleb selliste ehitustööde liike, mille maht on väärtuse, suuruse või kestuse poolest piiratud, kui tegemist on elutähtsa riikliku taristuga või avaliku ohutuse, riikliku julgeoleku või hädaolukorraga seotud põhjustega. Liikmesriigid määratlevad nõuetekohaselt põhjendatud ja proportsionaalsete argumentide põhjal selliste ehitustööde liigid, mida tuleks pidada mahu poolest piiratuks või mis on seotud elutähtsa riikliku taristuga, ning hädaolukorrad ja riikliku julgeolekuga seotud põhjused, mille korral oleks teabe andmise kohustuse kohaldamata jätmine õigustatud. Teave selliste ehitustööde liikide kohta, mille puhul ei kohaldata läbipaistvuskohustusi, avaldatakse ühtse teabepunkti kaudu. Liikmesriigid võivad otsustada elutähtsa riikliku taristuga seotud teavet mitte avaldada.

Artikkel 7

Lubade ja trasside rajamise õiguste andmise menetlus

1. Pädevad asutused ei piira ega takista põhjendamatult väga suure läbilaskevõimega võrgu elementide või seotud vahendite kasutuselevõttu. Liikmesriigid teevad kõik endast oleneva, et kõik normid, mis reguleerivad väga suure läbilaskevõimega võrgu elementide või seotud vahendite kasutuselevõttuks vajalike lubade ja trasside rajamise õiguste andmise suhtes kohaldatavaid tingimusi ja korda, oleksid kogu riigi territooriumil ühtsed, ilma et see piiraks liikmesriikide õigust säilitada norme ja kaitsemeetmeid avaliku ohutuse kaitsmiseks.
2. Pädevad asutused teevad ühtse teabepunkti kaudu elektrooniliselt kättesaadavaks kogu teabe lubade ja trasside rajamise õiguste haldusmenetluse korras andmise suhtes kehtivate tingimuste ja menetluste kohta, sealhulgas teabe erandite kohta, mida kohaldatakse mõnede või kõigi siseriikliku või liidu õiguse kohaselt nõutavate lubade või trasside rajamise õiguste suhtes.
3. Pädevad asutused tagavad, et operaatoris saavad esitada ühtse teabepunkti kaudu elektrooniliselt taotlusi loa või trassi rajamise õiguste saamiseks ning saada teavet oma taotluse staatuse kohta. Liikmesriigid võivad määrata kindlaks teabe kättesaamise üksikasjaliku korra.

4. välja jäetud

5. Pädevad asutused annavad loa või keelduvad selle andmisest kõige hiljem nelja kuu möödumisel täieliku loataotluse kättesaamise kuupäevast, välja arvatud trassi rajamise õiguste puhul.

Pädevad asutused teevad loa või trassi rajamise õiguste taotluse täielikkuse kindlaks 20 tööpäeva jooksul alates taotluse kättesaamisest. Kui pädevad asutused ei palu taotlejal esitada kõnealuse ajavahemiku jooksul puuduvat teavet, loetakse taotlus täielikuks.

Esimene ja teine lõik ei piira menetluste nõuetekohaseks läbiviimiseks kehtestatud muude selliste konkreetsete tähtaegade või kohustuste kohaldamist, mis kehtivad lubade andmise menetluse, kaasa arvatud kaebemenetluse suhtes vastavalt liidu õigusele või liidu õigusega kooskõlas olevale siseriiklikule õigusele.

Pädev asutus võib esimeses lõigus ja lõikes 6 osutatud nelja kuu pikkust tähtaega erandkorras ja nõuetekohase põhjenduse alusel omal algatusel pikendada. Pikendamine on võimalikult lühike ega ületa nelja kuud, välja arvatud siis, kui seda on vaja menetluse nõuetekohaseks läbiviimiseks kehtestatud muude selliste konkreetsete tähtaegade järgimiseks või kohustuste täitmiseks, mida kohaldatakse lubade andmise menetluse, kaasa arvatud apellatsioonimenetluse suhtes vastavalt liidu õigusele või liidu õigusega kooskõlas olevale siseriiklikule õigusele. Liikmesriigid esitavad sellise pikendamise põhjused ning avaldavad need eelnevalt ühtsete teabepunktide kaudu.

Loa või trassi rajamise õiguste andmisest keeldumise korral tuleb seda nõuetekohaselt põhjendada objektiivsete, läbipaistvate, mittediskrimineerivate ja proportsionaalsete kriteeriumide alusel.

6. Kui väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide või nendega seotud vahendite kasutuselevõtuks on lisaks lubadele vaja õigust rajada trasse riigivara või, kui see on kohaldatav, eraomandi peale, kohale või alla, toimides omaniku eelneval loal või siseriikliku õiguse alusel, annavad pädevad asutused erandina direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 43 lõike 1 punktist a sellised trassi rajamise õigused nelja kuu jooksul alates täieliku taotluse kättesaamise kuupäevast, välja arvatud sundvõõrandamise korral.

7. välja jäetud

8. Liikmesriigid võivad kooskõlas siseriikliku õigusega määrata kindlaks väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide või nendega seotud vahendite kasutuselevõtu liigid, mille suhtes ei kohaldata ühtegi lubade andmise menetlust käesoleva artikli tähenduses.

9. Liikmesriigid võivad muu hulgas nõuda luba väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide või nendega seotud vahendite kasutuselevõtuks, kui tegemist on siseriikliku õiguse kohaselt kaitstavate arhitektuuri, ajaloo, religiooni või keskkonna seisukohast väärtuslike hoonete või kohtadega või kui see on vajalik avaliku ohutuse, elutähtsa taristu turvalisuse või keskkonna huvides.

10. Väga suure läbilaskevõimega võrkude elementide või nendega seotud vahendite kasutuselevõtuks vajalike lubade, välja arvatud trasside rajamise õiguste suhtes ei kohaldata mingeid lõive ega tasusid, mis on suuremad kui haldustasud, mis on *mutatis mutandis* sätestatud direktiivi (EL) 2018/1972 artiklis 16.

Artikkel 8

Hoonesisene füüsiline taristu ja valguskaabel

1. Kõik lõppkasutaja asukohas paiknevad uued või oluliselt rekonstrueeritavad hooned, sealhulgas ühisomandis olevaid elemente sisaldavad korterelamud, mille ehitusloa taotlused on esitatud pärast 24 kuu möödumist käesoleva määruse jõustumise kuupäevast, varustatakse hoone juurdepääsupunkti, valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristu ja hoonesisese valguskaabliga, sealhulgas ühendustega kuni võrgu lõpp-punktideni, või nendes liikmesriikides, kus on lubatud viia võrgu lõpp-punkt väljapoole lõppkasutaja konkreetset asukohta, kuni füüsilise punktini, kus lõppkasutaja kasutab ühendust juurdepääsuks üldkasutatavale võrgule.

2. välja jäetud

3. Kui see ei suurenda ebaproportsionaalselt rekonstrueerimistööde kulusid ja on tehniliselt teostatav, varustatakse käesoleva määruse jõustumiskuupäevale järgneva 24 kuu jooksul kõik lõppkasutaja asukohas paiknevad hooned, sealhulgas nende ühisomandis olevad elemendid, mida oluliselt rekonstrueeritakse, nagu on määratletud direktiivi 2010/31/EL artikli 2 punktis 10, hoone juurdepääsupunkti, valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristu ja hoonesisese valguskaabliga, sealhulgas ühendustega võrgu lõpp-punktideni, või nendes liikmesriikides, kus on lubatud viia võrgu lõpp-punkt väljapoole lõppkasutaja konkreetset asukohta, kuni füüsilise punktini, kus lõppkasutaja kasutab ühendust juurdepääsuks üldkasutatavale võrgule.

4. Liikmesriigid võtavad lõigete 1 ja 3 rakendamiseks vajalikud asjaomased standardid või tehnilised kirjeldused vastu hiljemalt 18 kuu möödudes pärast käesoleva märkuse jõustumiskuupäeva. Need standardid või tehnilised kirjeldused võivad hõlmata järgmist:

- a) hoone juurdepääsupunkti tehniline kirjeldus ja valguskaabli liidese tehniline kirjeldus;
- b) kaabli tehniline kirjeldus;
- c) pistikupesade tehniline kirjeldus;
- d) juhtmete või mikrokanalite tehniline kirjeldus;
- e) tehniline kirjeldus, mida on vaja, et hoida ära elektrikaablite häired;
- f) minimaalne painderaadius;
- g) kaablite paigaldamise tehniline kirjeldus.

5. Käesoleva artikli kohaselt varustatud hooned võivad vabatahtlikkuse alusel ja vastavalt liikmesriikide kehtestatud menetlustele saada valguskaablivalmiduse märgise, kui liikmesriigid on otsustanud sellise märgise kasutusele võtta.

6. Liikmesriigid võivad kehtestada sertifitseerimiskavad, et tõendada vastavust lõikes 4 osutatud standarditele või tehnilistele kirjeldustele ja taotleda lõikes 5 sätestatud valguskaablivalmiduse märgist. Liikmesriigid võivad seada lõigetes 1 ja 3 osutatud ehituslubade väljastamise tingimuseks vastavuse käesolevas lõikes osutatud standarditele või tehnilistele kirjeldustele, võttes aluseks tehnilise projekti ning kui see on kohaldatav, ehitise ettenähtud otstarbel kasutamise loa pärast ehitustööde lõpuleviimist, võttes aluseks liikmesriikide kehtestatud sertifitseeritud katsearuande või samalaadse menetluse, mis võib hõlmata hoonete või nende esindusliku valimi kohapealset kontrolli.

7. Lõikeid 1 ja 3 ei kohaldata teatavat liiki hoonete suhtes, mille puhul on nende lõigete järgimine objektiivsetest elementidest lähtudes ebaproportsionaalne üksik- või ühisomanike kulude poolest. Liikmesriigid nimetavad sellised hoonete kategooriad, lähtudes nõuetekohaselt põhjendatud ja proportsionaalsetest argumentidest.

8. Liikmesriigid võivad otsustada, et lõikeid 1 ja 3 ei kohaldata või kohaldatakse nõuetekohaste tehniliste kohandustega teatavat liiki hoonete, näiteks monumentide, ajalooliste hoonete, sõjaväehhitiste ja riikliku julgeoleku eesmärgil kasutatavate hoonete eri kategooriate suhtes, nagu need on määratletud siseriiklikus õiguses. Liikmesriigid nimetavad sellised hoonete kategooriad, lähtudes nõuetekohaselt põhjendatud ja proportsionaalsetest argumentidest. Teave selliste hoonete kategooriate kohta avaldatakse ühtse teabepunkti kaudu.

Artikkel 9

Juurdepääs hoonesisesele füüsilisele taristule

1. Kui lõike 3 esimesest lõigust ei tulene teisiti, on igal üldkasutatava elektroonilise side võrgu pakkujal õigus rajada oma kuludega oma võrk kuni hoone juurdepääsupunktini.

2. Kui lõikest 3 ei tulene teisiti, on igal üldkasutatava elektroonilise side võrgu pakkujal õigus saada juurdepääs olemasolevale hoonesisesele füüsilisele taristule, et võtta kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrgu elemente, kui dubleerimine on tehniliselt võimatu või majanduslikult ebatõhus.

3. Hoone juurdepääsupunkti ja hoonesisese füüsilise taristu kasutamise õiguse omanik rahuldab kõik üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkujate mõistlikud kirjalikud taotlused juurdepääsu saamiseks hoone juurdepääsupunktile ja hoonesisesele füüsilisele taristule õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel, sealhulgas hinna osas, kui see on asjakohane. Liikmesriigid võivad nende taotluste suhtes kehtestada üksikasjalikud nõuded.
4. Kättesaadava valguskaablivalmidusega hoonesisese füüsilise taristu puudumise korral on igal üldkasutatava elektroonilise side võrgu pakkujal õigus lõpetada oma võrk omaniku või abonendi nõusoleku korral abonendi ruumides, kasutades olemasolevat hoonesisest taristut määral, nagu see on kättesaadav ja juurdepääsetav lõike 3 kohaselt, ning tingimusel et mõju kolmandate isikute eraomandile on võimalikult väike.
5. Käesolev artikkel ei piira hoone juurdepääsupunkti või hoonesisese füüsilise taristu omaniku omandiõigust, kui selle taristu või juurdepääsupunkti kasutamise õiguse omanik ei ole selle taristu või punkti omanik, ning kolmandate isikute (nagu maaomanike ja hoonete omanike) omandiõigust.
6. Liikmesriigid võivad anda juhiseid käesoleva artikli kohaldamise kohta.

Artikkel 10

Ühtsete teabepunktide digitaliseerimine

1. Ühtsed teabepunktid teevad kättesaadavaks asjakohased digivahendid näiteks veebiportaalide, elektronpostiaadresside, andmebaaside, digiplatvormide või digirakenduste kujul, et kõiki käesolevas määruses sätestatud õigusi saaks kasutada ja kohustusi täita võrgu kaudu.
2. Vastavalt vajadusele võivad liikmesriigid omavahel ühendada või täielikult või osaliselt integreerida mitu lõikes 1 osutatud ühtsete teabepunktide tööd toetavat digivahendit.

3. Liikmesriigid loovad ühtse riikliku digitaalse kontaktpunkti, mis sisaldab ühtset kasutajaliidest, mis tagab sujuva juurdepääsu digitaliseeritud ühtsetele teabepunktidele.

Artikkel 11

Vaidluste lahendamine

1. Ilma et see piiraks võimalust pöörduda kohtusse, on igal asjaosalisel õigus pöörduda artikli 12 kohaselt loodud pädeva riikliku vaidluste lahendamise organi poole vaidlusküsimusega, mis võib tekkida:

- a) kui keeldutakse juurdepääsu andmisest olemasolevale taristule või kui konkreetsetes tingimustes, sealhulgas hinnas ei ole jõutud kokkuleppele **kahe** kuu jooksul alates artikli 3 kohase juurdepääsutaotluse kättesaamise kuupäevast;
- b) seoses artiklites 4 ja 6 sätestatud õiguste ja kohustustega, kaasa arvatud juhul, kui taotletud teavet ei ole esitatud 15 tööpäeva jooksul või nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel täiendava 15 tööpäeva jooksul pärast artikli 4 kohase taotluse esitamist ja kahe nädala jooksul pärast artikli 6 kohase taotluse esitamist;
- c) kui artikli 5 lõike 2 kohase ehitustööde koordineerimise asjus ei jõuta kokkuleppele ühe kuu jooksul alates ehitustööde koordineerimise ametliku taotluse kättesaamise kuupäevast või
- d) kui artikli 9 lõikes 2 või 3 osutatud hoonesisesele füüsilisele taristule juurdepääsu asjus ei jõuta kokkuleppele ühe kuu jooksul alates ametliku juurdepääsutaotluse kättesaamise kuupäevast.

1a. Liikmesriigid võivad ette näha, et lõike 1 punktides a ja d osutatud vaidluste korral, kui üksus, kellelt operaator juurdepääsu taotles, on samal ajal ka üksus, kes saab anda õiguse trassi rajamiseks varale, mille peal, sees või all juurdepääsu subjekt asub, võib pädev riiklik vaidluste lahendamise organ trassi rajamise õigusega seotud vaidluse lahendada.

2. Võttes täielikult arvesse proportsionaalsuse põhimõtet, teeb lõikes 1 osutatud riiklik vaidluste lahendamise organ siduva otsuse vaidluse lahendamise kohta hiljemalt:

- a) lõike 1 punktis a osutatud vaidluste puhul nelja kuu jooksul alates vaidluse lahendamise taotluse kättesaamise kuupäevast;
- b) lõike 1 punktides b, c ja d osutatud vaidluste puhul kahe kuu jooksul alates vaidluse lahendamise taotluse kättesaamise kuupäevast.

Neid tähtaegu võib pikendada ainult nõuetekohaselt põhjendatud erandlike asjaolude korral.

3. Lõike 1 punktides a, c ja d osutatud vaidluste puhul võib riikliku vaidluste lahendamise organi otsus seisneda õiglaste ja mõistlike tingimuste, sealhulgas hinna kehtestamises, kui see on asjakohane.

Kui vaidlus on seotud juurdepääsuga mõne operaatori taristule ja riiklikuks vaidluste lahendamise organiks on riigi reguleeriv asutus, võetakse arvesse direktiivi (EL) 2018/1972 artiklis 3 sätestatud eesmäärke, kui see on asjakohane.

4. Käesolev artikkel täiendab Euroopa Liidu põhiõiguste harta¹⁸ artikli 47 kohaseid õiguskaitsevahendeid ja -menetlusi ega piira nende kohaldamist.

Artikkel 12

Pädevad asutused

1. Iga riiklikule vaidluste lahendamise organile antud ülesande võtab enda peale üks või mitu pädevat asutust, mis võivad olla olemasolevad asutused.

¹⁸ Euroopa Liidu põhiõiguste harta (ELT C 326, 26.10.2012, lk 391–407).

2. Riiklik vaidluste lahendamise organ on juriidiliselt eraldiseisev ja funktsionaalselt sõltumatu kõigist võrguoperaatoritest ja kõigist avaliku sektori asutustest, kelle omandis või kontrolli all on vaidlusalune füüsiline taristu. Kui võrguoperaatorid on jäänud liikmesriigi omandisse või kontrolli alla, tagavad need liikmesriigid, et riiklike vaidluste lahendamise menetlustega seotud ülesanded ja ühtse teabepunkti ülesanded on ka tegelikult struktuuriliselt lahus omandi või kontrolliga seotud tegevusest.

Riiklikud vaidluste lahendamise organid tegutsevad neile esitatud vaidluste kohta otsuste langetamisel sõltumatult ja objektiivselt ning ei küsi ega võta seejuures vastu juhiseid üheltpki teiselt organilt. See ei välista siseriikliku õiguse kohast järelevalvet. Riiklike vaidluste lahendamise organite otsuseid on õigus peatada või tühistada ainult pädevatel apellatsiooniorganitel.

3. Riiklik vaidluste lahendamise organ võib võtta talle määratud ülesannete täitmise eest tasu.

4. Kõik isikud, keda vaidlus puudutab, teevad riikliku vaidluste lahendamise organiga täielikult koostööd.

5. Artiklites 3–8 ja 10 osutatud ühtse teabepunkti ülesandeid täidab üks või mitu pädevat asutust, kelle liikmesriik on määranud vastavalt vajadusele riiklikul, piirkondlikul või kohalikul tasandil. Nende ülesannete täitmise kulude katmiseks võib ühtsete teabepunktide kasutamise eest võtta tasu.

6. Lõike 2 esimest lõiku kohaldatakse *mutatis mutandis* ühtse teabepunkti ülesandeid täitvate pädevate asutuste suhtes.

7. Pädevad asutused teostavad oma õigusi erapooletult, läbipaistvalt ja õigeaegselt. Liikmesriigid tagavad, et neil on neile määratud ülesannete täitmiseks vajalikud tehnilised, rahalised ja inimressursid.

8. Liikmesriigid avaldavad iga päeva asutuse ülesanded ühtse teabepunkti kaudu; seda eriti juhul, kui need ülesanded määratakse mitmele pädevale asutusele või kui määratud ülesanded on muutunud. Vajaduse korral konsulteerivad pädevad asutused üksteisega ühist huvi pakkuvates küsimustes ja teevad koostööd.

9. Liikmesriigid teatavad komisjonile hiljemalt 12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva asutuse nime, kes käesoleva artikli kohaselt täidab käesoleva määruse kohaseid ülesandeid, ja tema konkreetse vastutusala ning annavad teada kõigist muudatustest selles teabes enne sellise määramise või muudatuse jõustumist.

10. Pädevate asutuste kõigi otsuste peale võib kooskõlas siseriikliku õigusega esitada apellatsioonkaebuse täiesti sõltumatule apellatsiooniorganile, sh kohtuorganile. Käesoleva lõike kohaste kaebuste suhtes kohaldatakse *mutatis mutandis* direktiivi (EL) 2018/1972 artiklit 31.

Esimese lõigu kohane kaebuse esitamise õigus ei piira poolte õigust esitada vaidlus lahendamiseks liikmesriigi pädevasse kohtusse.

[...]

Artikkel 14

Karistused

Liikmesriigid kehtestavad karistusnormid, mida kohaldatakse käesoleva määruse ja artiklis 12 osutatud pädevate asutuste poolt käesoleva määruse alusel tehtud siduva otsuse rikkumise korral, ning võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada kõnealuste normide rakendamine. Kehtestatud karistused peavad olema mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

Artikkel 15

Aruanded ja seire

1. Hiljemalt viie aasta möödumisel käesoleva määruse jõustumise kuupäevast esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule käesoleva määruse rakendamise kohta aruande. Aruandes esitatakse käesolevas määruses sätestatud meetmete mõju kokkuvõte ning hinnang selle kohta, kuidas on edenenud käesoleva määrusega seatud eesmärkide täitmine, sealhulgas selle kohta, kas ja kuidas saaks määrus rohkem kaasa aidata digikümnnendi poliitikaprogrammi 2030 kehtestamise otsuses sätestatud ühenduvuseesmärkide saavutamisele.
2. Selleks võib komisjon nõuda liikmesriikidelt teavet, mis tuleb esitada asjatute viivitusteta. Eeskätt panevad liikmesriigid tihedas koostöös komisjoniga direktiivi (EL) 2018/1972 artikliga 118 loodud sidekomitee kaudu hiljemalt 24 kuu möödudes käesoleva määruse jõustumise kuupäevast paika näitajad, mille alusel nõuetekohaselt jälgida käesoleva määruse kohaldamist, ja mehhanismi, mis tagaks regulaarse andmete kogumise ja nende kohta komisjonile aruannete esitamise.

Artikkel 16

Üleminekumeetmed

Liikmesriigid võivad ette näha, et omavalitsusüksuste puhul, kus on vähem kui 3 500 elanikku, on tähtaeg artikli 4 lõikes 2 osutatud 24 kuu asemel 36 kuud pärast käesoleva määruse jõustumist. Selle aja jooksul tagavad asjaomased omavalitsused, et olemasolev teave on operaatoritele taotluse korral kättesaadav.

Artikkel 17

Kehtetuks tunnistamine

1. Direktiiv 2014/61/EL tunnistatakse kehtetuks.
2. Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiivile käsitatakse viidetena käesolevale määrusele ning neid loetakse vastavalt lisas esitatud vastavustabelile.

Artikkel 18

Jõustumine ja kohaldamine

1. Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.
2. Käesolevat määrust kohaldatakse alates 24 kuu möödumisel käesoleva määruse jõustumise kuupäevast.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja